

ЗАРУБІЖНА ЛІТЕРАТУРА
ПРОЕКТ
програми для 10–11 класів
загальноосвітніх навчальних закладів
з українською мовою навчання

Авторський колектив програми:

голова – учитель-методист зарубіжної літератури **Л. П. Юлдашева**; *наукові консультанти* – д. філол. н., проф. **О. М. Ніколенко**, д. пед. н., проф. **О. О. Ісаєва**, д. пед. н., проф. **Ж. В. Клименко**, к. філол. н., проф. **Ю. І. Ковбасенко**, к. пед. н., ст. наук. співр. **В. В. Снегірьова**, к. пед. н., доц. **А. О. Мельник**, к. пед. н., доц. **О. В. Орлова**; ст. викл. **О. К. Бицько**, *члени групи* – учителі-методисти зарубіжної літератури **О. В. Гученко**, **І. І. Звериховська**, **Ж. В. Костюк**, **В. Г. Макаренко**, **Н. В. Онищенко**, **Н. І. Підгорна**, **О. В. Пітерська**, **Т. П. Сегеда**, **О. О. Семенюк**, **І. О. Смірнова**, **С. О. Тихоненко**, **В. Г. Турянця**.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Передача чужомовної поезії, поезії різних віків і народів рідною мовою збагачує душу цілої нації, присвоюючи їй такі форми і вирази чуття, яких вона не мала досі, будуючи золотий міст зрозуміння і спочування між нами і далекими людьми, давніми поколіннями.

Іван Франко

Без книжок неможливо зберегти мир і людяність, неможливо побудувати цивілізований світ.

Ернест Хемінгуей

Програму розроблено на підставі Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти (Постанова Кабінету Міністрів України від 23. 11. 2011 р. № 1392) з урахуванням Державного стандарту початкової загальної освіти (Постанова Кабінету Міністрів України від 20. 04. 2011 р. № 462), Програми із зарубіжної літератури для 5–9 класів для загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою навчання (2012 зі змінами 2015–2017 рр.) та відповідно до Концепції Нової української школи (2016).

Програма створена в межах всеукраїнського Учительського проекту 2016–2017 рр., до якого долучилися передові вчителі, науковці, методисти й широка громадськість. У програмі враховано позитивний досвід програмотворення України та Рекомендації Європейської Ради.

Метою загальної середньої освіти є розвиток і соціалізація особистості учнів, формування в них національної самосвідомості, загальної культури, світоглядних орієнтирів, екологічного стилю мислення й поведінки, творчих здібностей, дослідницьких

і життєзабезпечувальних навичок, здатності до саморозвитку й самонавчання в умовах глобальних змін і викликів.

Випускник середньої школи – це патріот України, компетентний мовець, що вільно спілкується державною мовою, володіє також рідною (у разі відмінності) й однією чи кількома іноземними мовами, має бажання і здатність до самоосвіти, виявляє активність і відповідальність у громадському й особистому житті, здатний до підприємливості й ініціативності, має уявлення про світобудову, бережно ставиться до природи, безпечно й доцільно використовує досягнення науки й техніки, дотримується здорового способу життя.

Досягнення такого результату неможливе без шкільного курсу «**Зарубіжна література**». Разом із іншими навчальними предметами він є потужним складником духовного і соціального поступу молодого українця, що живе в сучасному глобалізованому світі з усіма його проблемами і викликами і має адекватно на них реагувати. Вивчення зарубіжної літератури в школі є важливим інструментом виховання громадянина відкритої, демократичної та незалежної Української держави, формування його особистості, гуманістичних інтенцій, громадянської та національної ідентичності.

Мета вивчення зарубіжної літератури в школі – у процесі вивчення перекладних художніх творів різних національних традицій формування молодого громадянина України, патріота своєї держави з планетарним мисленням; розвиток ключових і предметних компетентностей особистості, здатної обрати для задоволення своїх інтелектуальних, духовних, естетичних та соціальних потреб якісний твір зарубіжної літератури (переклад чи оригінал), дати йому адекватну оцінку, виявити власну читацьку рефлексію; заохочення школярів до розширення кола читання, досягнення духовної значущості та осмислення поетики літературних творів різних епох і країн; поглиблення культурно-пізнавальних інтересів учнів, усвідомлення ними виняткового значення художньої літератури в сучасному світі, націєтворчої функції художнього перекладу, ролі видатних вітчизняних майстрів перекладу в поступу України; виховання в учнів поваги до культурних надбань свого та інших народів; формування творчої особистості з високим рівнем загальної культури, гуманістичним світоглядом, активною життєвою позицією, національною свідомістю.

Основний **предмет вивчення** шкільного курсу «Зарубіжна література» складають українські переклади найкращих візріців світового красного письменства.

Отже, вивчення курсу «Зарубіжна література» в школі реалізує такі важливі **стратегічні завдання**:

1) через українські переклади сприяє виявленню і збереженню **генетичного коду нації**, формує свідомого громадянина України, який, вивчаючи найкращі літературні візріці *чужої* культури, глибше пізнає і досліджує реалії *своєї* країни, традиції *рідної* культури;

2) завдяки читанню художніх творів *різних* національних традицій розкриває своєрідні **культурні коди розмаїтого світу**, необхідні для духовної і психологічної адаптації особистості у сучасному полікультурному суспільстві.

Завдання вивчення зарубіжної літератури у 10 –11 класах:

- виховання творчого читача із самостійним критичним мисленням, високим естетичним смаком і стійким інтересом до художньої літератури;
- формування цілісних уявлень про закономірності перебігу літературного процесу, основні літературні епохи, напрями, течії, роди, жанри і стилі в контексті вітчизняної та світової культури;
- увиразнення українського контексту творів зарубіжної літератури через залучення широких міжкультурних і міжлітературних зв'язків, інформацію про культурні події країни, пов'язані з літературними творами, висвітлення теми України у творчості зарубіжних письменників;
- розвиток уміння бачити світовий контекст української літератури і з огляду на це на новому рівні усвідомлювати її національну своєрідність, її здобутки та внесок у поступ світової культури;
- набуття умінь і навичок різних видів аналізу (літературних творів, явищ, різних художніх перекладів, а також оригіналів – за умови володіння відповідною іноземною мовою);
- поглиблення знань із теорії літератури, використання їх у під час дослідження творів, розвиток теоретичного мислення учнів і формування навичок критичного аналізу літературних явищ;
- формування уявлення про вітчизняну перекладацьку школу, розкриття значення перекладної літератури як могутнього чинника розвитку української нації;
- розширення обріїв володіння рідною мовою через сприйняття україномовних перекладів художніх творів;
- розвиток зв'язного і філологічного (літературознавчого) грамотного мовлення (із застосуванням прикладів із художніх текстів, аргументації, елементів дискусії, самостійної оцінки прочитаного, науково-критичних джерел, знань з української та іноземних мов й інших гуманітарних предметів);
- забезпечення продуктивної навчальної діяльності, що дасть змогу учням не тільки накопичувати знання, вміння і навички, але й виявляти власну індивідуальність під час сприйняття й творчого осмислення літератури, формувати індивідуальний стиль пізнавальної діяльності;
- оволодіння учнями елементами дослідницької діяльності й основами культури розумової праці у літературній царині (робота з літературознавчими словниками й довідниками, науково-критичними працями, укладання бібліографії, підготовка доповіді, складання тез, написання реферату, використання комп'ютера (зокрема ресурсів Інтернету) з метою здобуття та опрацювання літературної та літературознавчої інформації, участь у роботі літературно-творчих секцій МАН тощо);
- підготовка школярів до життєдіяльності в полікультурному просторі, свідомого вибору майбутньої професії і профільного навчання в галузі філології.

Вивчення зарубіжної літератури у 10–11 класах забезпечує такі функції предмета:

1) *пізнавально-ціннісну* (пізнання людини і світу за допомогою перекладної та оригінальної художньої літератури, формування ціннісних орієнтацій особистості в період її становлення);

2) *естетичну* (розвиток цілісних естетичних уявлень про специфіку мистецтва слова і перебіг літературного процесу, естетичного смаку, умінь визначати художню цінність творів);

3) *розвивальну* (розвиток розумових і творчих здібностей, самостійного критичного мислення, індивідуального стилю пізнавальної діяльності, навичок роботи з книжкою, комп'ютером із метою розширення кола читання, формування культури спілкування рідною та іноземними мовами);

4) *соціально-адаптаційну* (соціокультурна адаптація особистості до умов сучасного інформаційного суспільства);

5) *виховну* (виховання високих моральних і громадянських якостей, національної свідомості, відповідальності за збереження духовних надбань України і людства);

6) *профільно-орієнтаційну* (підготовка до свідомого вибору майбутньої професії в галузі філології).

Відповідно до **Концепції Нової української школи** учні загальноосвітніх навчальних закладів мають не тільки опанувати зміст дисциплін, а передовсім набуті необхідних для життя в суспільстві умінь і навичок, важливих для всебічного розвитку особистості громадянина України, його подальшого становлення, морального та професійного зростання. Компетентність – це динамічна комбінація знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні освіти (Національний освітній глосарій, 2014). Отже, компетентність – це набуті реалізаційні здатності особистості до ефективної діяльності. З огляду на це, компетентнісний підхід – це підхід до навчання передовсім не як до процесу, а як до результату (чи результатів), важливих для життя, подальшого навчання чи діяльності особистості.

Компетентнісний підхід, покладений в основу Концепції Нової української школи, полягає у підготовці учнів до сучасного життя та майбутньої діяльності, у цілеспрямованому формуванні в них ключових і предметних компетентностей.

Компетентнісний підхід забезпечує настанову не на процес навчання, а на досягнення особистого результату учня. У зв'язку з тим компетентнісний підхід кардинально змінює освітню роль учня – із реципієнта (того, хто сприймає інформацію) він перетворюється на активного учасника освітнього процесу, самостійного суб'єкта навчальної діяльності, котрий здобуває, перевіряє, обробляє і використовує інформацію. З допомогою індивідуальних зусиль і творчого пошуку учень обирає власну траєкторію не тільки в галузі певного предмета, а й у житті. Компетентнісний підхід дає змогу сформулювати творчу й активну особистість із вільною свідомістю, прагненням до постійної самоосвіти, до нових вершин у різних видах діяльності.

Принципи компетентнісного підходу:

- розширення прав і можливостей учнів у пізнавальній діяльності;
- формування власної траєкторії навчання;
- концентричне розширення компетентностей (крок за кроком нарощування знань, умінь, навичок);
- зв'язок навчального процесу із сучасним життям;
- настанова на самостійне мислення і творче самовираження учнів;
- оцінка й самооцінка діяльності;
- виявлення перспективи вивчення предмета;
- систематизація, узагальнення, творче осмислення вивченого;
- підвищення інтересу до процесу навчання;
- стимулювання до свідомого вибору майбутньої професії;
- формування потреби творчої реалізації в суспільстві, набуття умінь і навичок, необхідних для життя.

Ключові компетентності – універсальні компетентності, що не залежать від предметної сфери, натомість важливі для успішної діяльності, подальшої реалізації особистості в житті.

Засобами предмета «Зарубіжна література» мають бути сформовані такі **ключові компетентності** (відповідно до Рекомендацій Європейської Ради):

- 1) спілкування державною мовою;
- 2) спілкування іноземними мовами;
- 3) математична компетентність;
- 4) компетентності в природничих науках і технологіях;
- 5) інформаційно-цифрова компетентність;
- 6) уміння вчитися;
- 7) ініціативність і підприємливість;
- 8) соціальна та громадянська компетентності;
- 9) обізнаність та самовираження у сфері культури;
- 10) екологічна грамотність і здорове життя.

Роль зарубіжної літератури у формуванні ключових компетентностей

	Ключові компетентності	Компонент
1	Спілкування державною мовою	Уміння: • сприймати, розуміти, критично оцінювати, інтерпретувати мовою; • усно й письмово тлумачити поняття, розповідати про почуття, обстоювати погляди. Ставлення: • поцінування української мови як державної – чини • використання української мови у різних сферах ж • розширення знань, умінь, навичок з української м художньої літератури (текстів зарубіжних авторів в укра

		Навчальні ресурси¹: • текстоцентризм; • монолог, діалог, дискусія, дебати.
2	Спілкування іноземними мовами	Уміння: • читати й розуміти художні тексти іноземною мовою (у повному тексті або в іноземній мові в школі); • зіставляти оригінальні тексти з українськими художніми текстами. Ставлення: • усвідомлення багатства рідної мови; • готовність до міжкультурного діалогу, відкритість до інших культур; • толерантність щодо різних культур і традицій. Навчальні ресурси: • літературні твори (цілісно, у фрагментах) іноземною мовою; • літературні твори зарубіжних авторів у класичній формі.
3	Математична компетентність	Уміння: • розвивати абстрактне мислення; • установлювати причинно-наслідкові зв'язки; • виокремлювати головну та другорядну інформацію; • формулювати визначення; • будувати гіпотези; • перетворювати інформацію з однієї форми в іншу (наприклад, з тексту в презентацію тощо). Ставлення: • прагнення висловлюватися точно, логічно та послідовно; • розуміння тенденцій, закономірностей, процесів. Навчальні ресурси: • роздум (визначення тези, добір аргументів, висновків); • висунення гіпотези та її обґрунтування; • інтернет-ресурси.
4	Основні компетентності у природничих науках і технологіях	Уміння: • швидко й ефективно шукати інформацію; • використовувати різні види читання для здобуття інформації; • проводити пошукову діяльність, словесно оформити результати; • критично оцінювати результати людської діяльності, які відображені у творах літератури. Ставлення: • готовність до опанування новітніми технологіями.

¹ У рубриці «Навчальні ресурси» запропоновано приклади тих засобів, методів, навчального матеріалу, які допоможуть розвинути відповідну компетентність.

		• оперативне реагування на технологічні зміни; • захист природного середовища. Ресурси: • інноваційні технології навчання (інтерактивні, ін...
5	Інформаційно-цифрова компетентність	Уміння: • діяти за алгоритмом, складати план тексту; • використовувати інтернет-ресурси для отримання... Ставлення: • задоволення пізнавального інтересу в інформацій... • критичне ставлення до медійної інформації; • прагнення дотримуватися етичних норм у віртуал... Навчальні ресурси: • дописи в соціальних мережах і коментарі до них; • інструментальні тексти (алгоритми, інструкції то... • складання плану; • аналіз медіатекстів (виявлення маніпулятивних т...
6	Уміння вчитися впродовж життя	Уміння: • визначати мету навчальної діяльності та способи... • планувати й організовувати власну навчальну дія... • читати, використовуючи різні види читання: тощо; • постійно поповнювати власний словниковий зап... • користуватися різними джерелами довідково... онлайн-ресурси тощо); • здійснювати самооцінювання результатів власної... • застосовувати комунікативні стратегії відповідно... Ставлення: • прагнення використовувати українську мову в рі... • готовність удосконалювати власне мовлення впр... • розуміння ролі художньої літератури для в... зростання. Навчальні ресурси: • інструкції з ефективного самонавчання; • довідкова література, зокрема пошукові системи; • електронні мережеві бібліотеки.
7	Ініціативність і підприємливість	Уміння: • презентувати власні ідеї та ініціативи чітко, гр...

		засоби; - реалізувати комунікативні стратегії для формування виявлення лідерських якостей. Ставлення: - готовність брати відповідальність за себе та інших; - розуміння ролі комунікативних умінь для успішної діяльності. Навчальні ресурси: - тексти офіційно-ділового стилю (резюме, доповіді, реклами тощо); - літературні твори, які містять моделі ініціативності.
8	Соціальна та громадянська компетентності	Уміння: - аргументовано і грамотно висловлювати власну думку; - уникати дискримінації інших у процесі спілкування; - визначати в літературних творах суспільно-політичні проблеми та ідеї, приклади громадянських якостей в обраній творчості; - розвивати критичне мислення. Ставлення: - усвідомлення себе громадянином України; - розуміння й утвердження демократичних цінностей; - повага до закону та правових норм, зокрема до національних; - утвердження права кожного на власну думку. Навчальні ресурси: - інтерактивні технології навчання; - художні твори, які містять моделі державного устрою; - суспільно-історичний контекст напрямів, течій, сучасності.
9	Обізнаність та самовираження у сфері культури	Уміння: - сприймати твори літератури в контексті культури та мистецтва; - аналізувати та інтерпретувати літературні твори в контексті національної культури та загальнолюдських цінностей; - демонструвати взаємодію літератури з іншими видами мистецтва; - використовувати українську мову як державну мову національного самовияву, дотримуватися норм української мовної етикету, що є виявом загальної культури людини; - створювати власні тексти різних жанрів літератури та мистецтва. Ставлення: - любов до літератури й мистецтва як складників національної культури; - потреба читання літературних творів для самовияву; Прочитаним;

		• відкритість до міжкультурної комунікації; • стійкий інтерес до світових культурних надбань Навчальні ресурси: • твори різних видів мистецтва; • мистецькі проекти.
10	Екологічна грамотність і здорове життя.	Уміння: • не шкодити своєю діяльністю довкіллю; • сприймати довкілля як життєдайне середовище; • дбайливо ставитися до природи як важливого чинника життя; • дотримуватися здорового способу життя. Ставлення: • готовність зберігати природні ресурси для сьогодення та майбутніх поколінь; • набуття знань (за допомогою художньої літератури, мистецтва, науки) про природу та місце людини в ній; • опанування традицій різних народів, позитивного ставлення до природи та її середовища. Навчальні ресурси: • аналіз літературних текстів (епізодів) екологічного характеру; • усні / письмові презентації в межах дослідницького проекту.

Предметні компетентності – це компетентності, що залежать від предметної галузі та є важливими для успішної діяльності, життєвої реалізації й подальшого навчання. Предметні компетентності зумовлені специфікою навчальних галузей і окремих предметів.

Компетентності, яких набувають учні в процесі вивчення зарубіжної літератури, є предметними. Вони важливі для формування духовно-емоційного світу учнів, їхнього світогляду, моральних цінностей, громадянських якостей.

У процесі вивчення зарубіжної літератури в старшій школі учні мають набути таких предметних компетентностей:

- розуміння літератури як невід’ємної частини національної й світової художньої культури;
- усвідомлення специфіки літератури як мистецтва слова, її гуманістичного потенціалу та місця в системі інших видів мистецтва;
- знання літературних творів, обов’язкових для текстуального вивчення та варіативних (за вибором учителя та учнів), осягнення творів у єдності змісту та форми, виокремлення складників та художніх особливостей творів (на рівні сюжету, композиції, образів, поетичної мови, жанру тощо);
- усвідомлення ключових етапів і явищ літературного процесу різних країн, зіставлення з українським літературним процесом;
- знання основних фактів життя і творчості видатних письменників, усвідомлення їхнього внеску в скарбницю вітчизняної та світової культури;

- оволодіння передбаченими програмою літературознавчими поняттями та застосування їх під час аналізу та інтерпретації художніх творів;
- розуміння специфіки оригіналу (за умови володіння іноземною мовою) та художнього перекладу твору (українською мовою);
- знання українських перекладів творів зарубіжної літератури, імен перекладачів та здобутків вітчизняної перекладацької школи;
- формування читацького досвіду та якостей творчого читача, здібності до створення усних і письмових робіт різних жанрів;
- орієнтування у царині класичної й сучасної літератури;
- порівняння літературних творів і явищ (окремих компонентів і цілісно);
- уміння оцінювати художню вартість творів, творчо-критично осмислювати їхній зміст, визначати актуальні ідеї, важливі для сучасності, тощо.

Компонентами компетентності є когнітивний (знаннєвий), діяльнісний (практико-орієнтований) та ціннісний.

Складники предметних компетентностей у процесі вивчення зарубіжної літератури

Знання	Діяльність	
<i>Учень (учениця):</i> знає ідейно-художній зміст літературних творів у контексті розвитку культури й суспільства; розуміє зміст прочитаного; називає літературні факти, явища, твори, імена письменників, перекладачів тощо; формулює визначення понять, власну думку; записує стислу (тези) й розширену інформацію (зокрема самостійно здобуту); пояснює літературні факти, явища, образи, теми, сюжети тощо; наводить приклади художніх засобів у творі, літературних фактів і явищ у контексті розвитку напрямів, течій, жанрів, стилів.	<i>Учень (учениця):</i> розпізнає літературні факти, явища, напрями, течії, жанри, стилі; розрізняє засоби художньої виразності, індивідуальні стилі митців; описує персонажів, їхні риси, поведінку, умови життя, соціально-культурний контекст; складає плани (простий, складний), таблиці, схеми; порівнює літературні факти, явища, сюжети, теми, образи, мотиви, засоби художньої виразності, особливості національних літератур; аналізує літературні жанри, твори (цілісно та окремі аспекти); класифікує літературні факти, явища, образи тощо; характеризує образи персонажів, образ автора; установлює зв'язки художньої літератури й культури, суспільства, науки; визначає літературознавчі терміни й поняття, засоби художньої виразності, їхню семантику і функції в тексті; виконує творчі роботи різних видів;	лі су ви кл пр те ду до лі ук зв ук ку

	планує, прогнозує розвиток сюжетів, образів, тем, ідей тощо; дотримується правил усного й писемного мовлення, грамотно формулює думку, позицію; виготовляє (самостійно) продукцію, пов'язану із вивченням зарубіжної літератури (малюнок, листівка, обкладинка, буктрейлер, презентація та ін.); уміло поводить себе в різних комунікативних ситуаціях; використовує набутий досвід вивчення зарубіжної літератури; застосовує гуманістичні цінності в різних сферах; уміє орієнтуватися в колі класичної та сучасної літератури; розв'язує завдання в різних життєвих ситуаціях на підставі набутого культурного досвіду.
--	--

Принципи укладання програми із зарубіжної літератури для 10–11 класів. У 10–11 класах розпочинається новий етап літературної освіти – **творчо-критичне читання**, який є логічним продовженням попередніх етапів (5–7 класи – прилучення до читання, 8–9 класи – системне читання).

Програма для 10–11 класів побудована на поєднанні таких підходів:

- **хронологічного** (історико-літературного);
- **концентричного** (розширення відомого раніше матеріалу);
- **жанрово-тематичного** (актуальні жанри й теми);
- **мультикультурного** (презентація найяскравіших літературних явищ різних часів і народів у контексті культури, діалог культур у часі).

Це вможливорює вивчення творів зарубіжної літератури *не тільки за хронологією*, а й за принципом концентричного розширення (від простого – до складного, від початкових уявлень про літературне явище або творчість письменника – до нових знань про них), поглиблення уявлення про розвиток тем, жанрів, національних літератур, напрямів, течій, стилів у попередні епохи й у сучасну добу, початок живого діалогу з книжкою, що має тривати протягом усього життя.

До програми із зарубіжної літератури для 10–11 класів увійшли твори із золотого фонду класичної літератури, а також популярні твори сучасності різних країн і народів.

У 10–11 класах уявлення про літературний процес та його складники мають бути поглиблені внаслідок аналізу шедеврів світової літератури («Одіссея» Гомера, «Божественна комедія» Данте, «Гамлет» В. Шекспіра, «Фауст» Й. В. Гете,

соціально-психологічні й філософські романи та п'єси, поетичні твори XIX–XX століть та ін.).

Початкові знання про епохи, специфіку літературних напрямів, течій, жанрів, стилів, фонові культурологічні знання учні вже отримали у 8–9 класах (на етапі системного читання). Повернення до окремих етапів літератури й письменників у 10–11 класах відбувається на новому рівні сприйняття учнів, які стали старшими за віком і більше підготовленими до осмислення шедеврів зарубіжних авторів.

У програмі відображено чотири змістові лінії літературного компонента Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти: **емоційно-ціннісну, літературознавчу, культурологічну, компаративну.**

Емоційно-ціннісна лінія забезпечує розкриття гуманістичного потенціалу та естетичної цінності творів художньої літератури. Ця змістова лінія спрямована на формування духовно-емоційного світу учнів, їхніх етичних позицій, світоглядних уявлень і переконань, а також на розвиток інтересу учнів до художньої літератури, розширення кола їхнього читання, орієнтування у світі класичної і сучасної літератури (зокрема в бібліотечних фондах, інтернет-ресурсах) із метою пошуку необхідної книги, розвитку вмінь і навичок читацької діяльності. **Літературознавча лінія** передбачає вивчення літературних творів у єдності змісту й форми, оволодіння учнями основними літературознавчими поняттями й застосування їх під час аналізу й інтерпретації художніх творів; розгляд літературних творів, явищ і фактів у контексті літературного процесу; виявлення специфіки літературних напрямів, течій; розкриття поетикальних (зокрема жанрово-стильових) особливостей художніх творів; ознайомлення учнів із загальними принципами художнього перекладу, необхідними для текстуальної роботи з перекладною літературою. Літературознавчі терміни й поняття подано в програмі за принципами науковості (відповідно до розвитку сучасного літературознавства), послідовності (від простих до складних) й концентричності (від елементарних уявлень до їхнього поглиблення, від загальних понять до їхніх різновидів тощо). **Культурологічна лінія** сприяє усвідомленню художньої літератури як важливого складника мистецтва; ознайомленню учнів із фундаментальними цінностями світової художньої культури; розкриттю особливостей творів, літературних явищ і фактів у широкому культурному контексті; висвітленню зв'язків літератури з філософією, міфологією, фольклором, звичаями, віруваннями, культурними традиціями різних народів і національностей; розширенню ерудиції учнів, вихованню їхньої загальної культури, поваги до національних і світових традицій, толерантного ставлення до представників різних культур, віросповідань, рас і національностей. У цій рубриці програми презентовано зв'язки літератури з іншими видами мистецтва, філософією, міфологією; утілення літературних творів у живописі, музиці, кіно тощо; подано інформацію про літературні музеї, визначні культурні явища різних країн і народів та ін. **Компаративна лінія** забезпечує порівняння літературних творів, явищ і фактів, що належать до різних літератур; установлення зв'язків між українською та зарубіжними літературами (генетичних, контактних, типологічних та ін.); розгляд традиційних тем, сюжетів, мотивів, образів у різних літературах; зіставлення оригіналів та україномовних перекладів літературних творів; увиразнення особливостей української культури й літератури на тлі світової;

демонстрацію лексичного багатства й невичерпних стилістичних можливостей української мови, а також поглиблення знань і розвиток навичок учнів з іноземних мов.

Міжпредметні зв'язки (рубрика МЗ) є дидактичною умовою підвищення ефективності навчального процесу й набувають особливої ваги в контексті компетентнісного підходу; вони сприяють глибокому засвоєнню знань учнів, активізації їхньої пізнавальної діяльності, розширенню світогляду, водночас дають змогу визначити роль і місце зарубіжної літератури в системі шкільних предметів. Реалізація міжпредметних зв'язків уможливорює економне й водночас інтенсивне використання часу в процесі вивчення тем, що мають цільові й змістові збіги з іншими предметами.

Програма містить **обов'язковий і варіативний компоненти** (приблизно 80% : 20%). У кожному класі учням запропоновано теми й твори для обов'язкового текстуального вивчення, зокрема поетичні твори для вивчення напам'ять. Варіативний компонент забезпечується можливістю вибору (вчителем і учнями) творів у межах обов'язкових тем, а також для уроків розвитку мовлення, позакласного читання та для уроків із резервного часу. Якщо не вибрано твір, представлений в програмі в переліку альтернативних, його можна запропонувати на позакласне читання. Варіативний компонент вимагає від учителя відповідного планування уроків, творчого підходу, урахування читацьких інтересів сучасної молоді, розуміння їхніх духовних потреб та естетичних. Закладена в програмах варіативність планування курсу дає змогу учителю обрати найбільш ефективні методичні шляхи вивчення літературного твору.

У процесі вивчення зарубіжної літератури слід надавати важливу вагу роботі з літературного краєзнавства, яка сприятиме формуванню уявлення учнів про Україну, рідний край, розвитку їхніх національно-патріотичних почуттів. З цією метою доцільно систематично використовувати літературно-краєзнавчий матеріал, зокрема проводити окремі уроки з літературного краєзнавства.

Вивчення літератури в кожному класі завершує спеціальний розділ **«Сучасна література»**, у якому представлені твори різних жанрів, популярні в різних країнах, пов'язані з проблемами сучасної молоді і відображають тенденції розвитку сучасного літературного процесу й культури загалом. Сучасна література має підготувати учнів до входження в сучасний світ, допомогти інтегруватися в соціокультурне середовище, знаходити спільну мову з однолітками різних країн і народів.

Програма є основою для календарно-тематичного та поурочного планування, у якому **вчитель самостійно розподіляє години** на вивчення художніх творів і види навчальної діяльності, планує певні види роботи, спрямовані на опанування змісту матеріалу та формування вмінь і навичок учнів, опрацювання різних рубрик програми. Це дає змогу вчителю вільно й творчо підійти до реалізації програми в кожному класі, з огляду на інтереси й рівень підготовки учнів, конкретні умови викладання (наявність художніх текстів; технічні засоби; набуття учнями знань з іноземної мови, української мови і літератури, історії та інших предметів тощо).

Викладання курсу зарубіжної літератури в загальноосвітніх закладах України здійснюється **українською мовою**. Твори зарубіжних письменників у курсі зарубіжної літератури вивчаються в українських перекладах (для зіставлення можливе залучення перекладів, переспівів іншими мовами, якими володіють учні). За наявності необхідних

умов (достатнє володіння учнями мовою оригіналу, якою написаний художній твір; якісна підготовка вчителя, зокрема можливість дослідження образної системи, засобів виразності, поетики, стилістичних особливостей твору тощо мовою оригіналу) бажаним є розгляд художніх текстів мовою оригіналу. У такому разі предмет «Зарубіжна література» виконує додаткову функцію вдосконалення володіння учнями україномовних шкіл іноземними мовами.

Програма із зарубіжної літератури для 10–11 класів профільного рівня сприяє вдосконаленню загальної гуманітарної підготовки учнів, орієнтує їх на вибір професії, пов'язаної з філологією.

Провідні напрями й форми науково-дослідницької діяльності учнів 10–11 класів:

- 1) пошук літературного та літературознавчого матеріалу (робота зі словниками, енциклопедіями, інтернет-ресурсами, бібліотечними фондами, укладання бібліографії до теми тощо);
- 2) аналіз і систематизація матеріалу (робота з науково-критичними джерелами, складання плану і тез праці, визначення ключових проблем, коментування окремих положень тощо);
- 3) розгляд питань під різним кутом зору, вироблення і обстоювання власної позиції щодо твору або літературного явища (виступ у дискусії, пошук аргументів на підтвердження своєї думки тощо);
- 4) оволодіння елементами творчої дослідницької діяльності (самостійна підготовка реферату, доповіді, проекту, презентації, учнівського наукового дослідження, зокрема з використанням комп'ютерних технологій).

Найбільш обдаровані учні беруть участь у роботі територіальних відділень Малої академії наук України (МАН), тому поглиблене вивчення зарубіжної літератури на профільному рівні допоможе їм обрати тему наукового дослідження і розробити її, спираючись на наукові методи пізнання. Оволодіння елементами науково-дослідницької діяльності дасть змогу школярам глибше опанувати художню літературу як мистецтво слова, навчитися бути не пасивними користувачами інформації, а творчими учасниками культурного діалогу з книжкою.

Структура програми

Програма із зарубіжної літератури для 10–11 класів містить:

- 1) «Пояснювальну записку»;
- 2) розподіл годин за кожним класом (загальна кількість годин на рік, кількість годин на текстуальне вивчення творів (за розділами), розвиток мовлення, позакласне читання, резервний час);
- 3) зміст навчального матеріалу та очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів (за класами й розділами – компетентності (ключові й предметні));
- 4) перелік творів для вивчення напам'ять (до кожного класу);
- 5) Додаток 1 – «Список творів для додаткового читання (для уроків позакласного читання і уроків із резервного часу)»;
- 6) Додаток 2 – «Список творів із літературного краснзнавства»;
- 7) Додаток 3 – «Сучасна науково-методична література для вчителя»;

Про роль учителя та учня в навчальному процесі

Учитель має право самостійно розподіляти години на текстуальне вивчення творів, позакласне читання, розвиток мовлення з огляду на визначену кількість годин на опрацювання конкретної теми. Він має право вибрати той чи той твір для вивчення із низки альтернативних текстів. Програма передбачає урахування духовних запитів і читацьких інтересів учнів, котрі можуть спільно з учителем вибрати для розгляду тексти сучасної літератури із запропонованого в програмі переліку.

Учитель творчо підходить до вибору методів, прийомів, технологій вивчення художніх текстів, способів їхнього аналізу та інтерпретації. Компетентнісний підхід потребує оновлення педагогічних технологій і методики викладання зарубіжної літератури, індивідуальної творчості вчителів, формування в освітньому процесі тісних партнерських стосунків, що ґрунтуються на постійному діалозі з учнями та повазі до їхньої думки. У зв'язку з упровадженням компетентнісного підходу потрібно створити ефективні технології не тільки оцінювання навчальних досягнень учнів учителем, а й самооцінки учнів, що дасть можливість школярам більш свідомо й вільно освоювати здобутки зарубіжної літератури.

Учень є вільним у сприйманні, пізнавальній діяльності, висловленні власної думки, критичному мисленні, усіх видах творчості.. Від взаємодії вчителя та учня, їхньої взаємоповаги і співпраці залежить успішність вивчення зарубіжної літератури в 10–11 класах.

Вивчення зарубіжної літератури в загальноосвітніх навчальних закладах – творчий процес, у якому вчитель та учні є повноправними партнерами й учасниками культурного діалогу, який має зробити книжку невід'ємною частиною життя нового покоління громадян України у ХХІ ст., прокласти їм шлях до цивілізованого світу через здобутки художньої літератури різних країн і народів, слугувати збереженню миру й загальнолюдських цінностей.

Юне покоління ХХІ століття має власні життєві завдання та способи їх реалізації, але провідником молоді в майбутнє має стати духовний досвід світового письменства.

10 клас

Усього – 70 годин;
 текстуальне вивчення творів – 56 годин;
 розвиток мовлення – 4 години;
 позакласне читання – 4 години;
 літературне краєзнавство – 2 години;
 резервний час – 4 години.

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів (за розділами)	Зміст навчального матеріалу
ВСТУП ОРИГІНАЛЬНА І ПЕРЕКЛАДНА ЛІТЕРАТУРА В СУЧАСНОМУ	
Учень (учениця) Предметні компетентності Знання знає особливості художнього перекладу; розуміє відмінності художнього перекладу від оригіналу; пояснює відмінність діалогу, що відбувається в процесі сприймання оригіналу (автор-читач) та перекладу (автор-перекладач-читач); називає видатних українських перекладачів; наводить приклади яскравих фактів їхньої перекладацької діяльності; Діяльність установлює спільне і відмінне між художньою літературою та іншими видами мистецтва, оригіналом і перекладом; Цінності усвідомлює національні та загальнолюдські духовні цінності, утілені у творах літератури й мистецтва; Ключові компетентності Спілкування державною мовою тлумачить поняття «автор», «читач», «перекладач»; Спілкування іноземними мовами наводить висловлення зарубіжних митців про літературу й культуру іноземною мовою (за умови володіння нею); Математична компетентність класифікує прочитані твори за ознакою «оригінальна література – перекладна література»; Інформаційно-цифрова компетентність застосовує цифрові технології для пошуку необхідної інформації; Уміння вчитися користується різними джерелами довідкової інформації (словниками, енциклопедією, он-лайн ресурсами) для отримання нових знань; Соціальна та громадянська компетентності усвідомлює значущість культурних надбань рідного та інших народів; Обізнаність та самовираження у сфері культури	Значення художньої літератури в суспільстві. Формування читача в епоху модернізму. як творчий процес і його результати. книгою: взаємодія автора і читача. література як важливий елемент культури. могутній чинник у формуванні національної свідомості. (ТЛ) Автор, перекладач, читач. про художній переклад, його особливості. літератури. (ЛК) Використання Інтернету. Перекладна література в сучасній Україні. (УС) Українські перекладачі. Українські бібліотеки. Електронні бібліотеки. Здобутки української перекладної літератури. (ЕК) Відмінність перекладної літератури від оригіналу. (МЗ) Інформатика, художня література.

усвідомлює роль художньої літератури в структурі культури та значення української перекладної літератури для розвитку різних галузей вітчизняної культури; Екологічна грамотність і здорове життя розуміє значення читання художньої літератури для духовного здоров'я людини як спосіб протидії насильству, агресії та іншим негативним явищам сучасного світу.	
ЗОЛОТІ СТОРІНКИ ДАЛЕКИХ ЕПОХ	
Предметні компетентності Знання дає стислу характеристику літератури Античності та Відродження; називає видатних представників літератури обох епох; знає основні відомості про Гомера, Данте і Шекспіра; розуміє значення творчості Гомера, Данте і Шекспіра для поступу української літератури і світового літературного процесу; дає загальну характеристику змісту творів; називає імена відомих українських перекладачів творів Античності і Відродження; Діяльність аналізує ідейно-тематичну сутність, сюжет, особливості композиції, проблематику поем «Одіссея» та «Божественна комедія» (за прочитаними уривками), трагедії «Гамлет»; визначає міфологічні, пригодницькі й побутові елементи в «Одіссеї»; характеризує головні риси гомерівської оповіді, концепцію світу і людини в «Божественній комедії», образи Одиссея і Гамлета, жанрову своєрідність творів; розкриває алегоричний зміст образів та епізодів «Божественної комедії», символіку пекла як життєвої незгоди і раю як повноти духовного життя, художнього простору в трагедії «Гамлет»; висловлює своє ставлення до літературних персонажів (Одіссея, Уголіно, Паоло і Франчески, Гамлета); порівнює сонет № 66 і монолог Гамлета «Бути чи не бути»; аргументує, чому образ Гамлета став «вічним»; визначає провідні мотиви трагедії «Гамлет», роль монологу «Бути чи не бути» в розкритті образу головного героя; розкриває на конкретних прикладах основні особливості поезики творів; пояснює роль авторських ремарок у трагедії «Гамлет»; узагальнює результати аналізу творів, свої знання про літературу Античності і Відродження; Цінності усвідомлює цінність людських чеснот, увиразнених у прочитаних творах (мужність, активність, винахідливість, допитливість, щирість тощо); обговорює філософсько-етичні проблеми, порушені у творах; висловлює судження щодо проблем праведного благочестивого життя (за «Божественною комедією») та морального вибору в житті людини (за трагедією «Гамлет»);	Етапи й шедеври Античності Стародавній світ Гомер (приблизно VIII ст. до н. е.) 1–21), Аєд Демодок (пісня 9, вірші 18–399). Міфологічні, пригодницькі й побутові елементи в «Одіссеї» Уславлення людського розуму Засудження беззаконня, несправедливості (наприклад, Поліфем), а також самовпевненості (наприклад, Посейдон). Образ Одиссея Середньовіччя Специфіка італійського Відродження Данте Аліг'єрі (1265 – 1321) пісня XXXIII, вірші 115–141) Роль Данте Аліг'єрі в розвитку середньовічної культури й літератури Особливості композиції «Божественної комедії» Алегоричний зміст образів тварин Ренесанс в Англії. Здобутки драматургії Вільям Шекспір (1564 – 1616) Здобутки драматургії В. Шекспіра в трагедії «Гамлет». Провідні мотиви трагедії королівство як символ). Гамлет Багатогранність шекспірівського образу Гамлета його рецепція та інтерпретація (ТЛ) Міф, епічна поема, вічний (ЛК) Утілення поем Гомера мистецтва. (УС) Українські переклади Відродження на українськ шекспірівські мотиви у твор (ЕК) Порівняння образів, сон не бути», оригіналу й перекл учнями англійською мовою). (МЗ) Історія, художня куль

<i>оцінює</i> чинники (цінності, ідеали, стани) духовного життя та вчинків літературних персонажів; <i>мотивує</i> свою оцінку прочитаних творів; <i>робить висновки</i> про значення прочитаних творів для світового культурного поступу загалом і розвитку українського культурного середовища зокрема. Ключові компетентності Спілкування державною мовою <i>тлумачить</i> поняття «трагедія», «міф», «героїчна поема», «вічний образ»; <i>збагачує</i> мовлення крилатими словами і висловами з «Одіссеї» та «Гамлета»; Спілкування іноземними мовами <i>читає</i> уривок із трагедії «Гамлет» англійською мовою (за умови володіння учнями цією мовою); <i>порівнює</i> уривки оригіналу і перекладу трагедії «Гамлет» (за умови володіння учнями англійською мовою); Математична компетентність <i>установлює</i> причиново-наслідкові зв'язки між подіями твору; Інформаційно-цифрова компетентність <i>застосовує</i> цифрові технології для пошуку необхідної інформації; <i>створює</i> електронну продукцію (презентації, буктрейлери, афіші тощо) для популяризації прочитаних творів; Уміння вчитися <i>використовує</i> різні види читання (повільне, виразне, коментоване, повторне, вибіркове); <i>здійснює</i> самооцінювання результатів власної діяльності, рефлексію, зіставляючи свої погляди з поглядами головних персонажів трагедії «Гамлет»; Соціальна та громадянська компетентності <i>визначає</i> у творах актуальні соціальні проблеми та ідеї; <i>аналізує</i> з погляду цінностей сучасного суспільства світоглядні засади Античності і Відродження, відображені в прочитаних творах або уривках із них; <i>оцінює</i> взаємостосунки Гамлета та зображеного у шекспірівській трагедії соціуму; <i>висловлює думку</i> щодо порушених у прочитаних творах соціальних проблем; Обізнаність та самовираження у сфері культури <i>сприймає</i> прочитані твори у контексті відповідної доби і сучасної культурної ситуації; <i>аналізує та інтерпретує</i> твори в аспекті національної культури та загальнолюдських цінностей; <i>усвідомлює</i> роль Античності і Відродження в розвитку української і світової культури.	
ПРОЗА Й ПОЕЗІЯ ПІЗНЬОГО РОМАНТИЗМУ ТА ПЕРЕХОДУ ДО РЕ	
Учень (учениця)	Шляхи розвитку романтизм

Предметні компетентності Знання <i>розуміє</i> особливості розвитку романтизму, специфіку його течій у національних літературах і творчості митців; <i>знає</i> про перехідні явища в літературі XIX ст., <i>визначає</i> взаємодію різних елементів (романтичних і реалістичних) у творах письменників; <i>знає</i> українських перекладачів та українські переклади прочитаних творів; <i>визначає</i> засоби художньої виразності у творах; Діяльність <i>виявляє</i> жанрові ознаки прочитаних творів; <i>визначає</i> провідні теми, проблеми, мотиви творів; <i>коментує, характеризує, інтерпретує</i> образи персонажів та засоби їх створення; <i>виявляє</i> особливості індивідуального стилю митців; <i>зіставляє</i> образи, засоби виразності; <i>з'ясовує</i> філософський сенс казки «Крихітка Цахес на прізвисько Цинобер» Е. Т. А. Гофмана. <i>виявляє</i> особливості творчості Данте в «Мертвих душах» М. Гоголя; <i>розкриває</i> тему єдиного людства, соціальної та природної рівності всіх форм життя у збірці «Листя трави» В. Вітмена; Цінності <i>висловлює</i> власну думку щодо порушених у творах проблем; <i>усвідомлює</i> гуманістичні цінності доби романтизму (пріоритет особистості, свободи, мистецтва, людських почуттів та ін.); Ключові компетентності Спілкування державною мовою <i>тлумачить (усно й письмово)</i> поняття, факти, пов'язані з розвитком романтизму; <i>бере участь у дискусії</i> стосовно проблем, порушених у творах; Спілкування іноземними мовами <i>читає тексти (уривки)</i> іноземною мовою (за умови володіння нею); <i>порівнює</i> оригінали й переклади (у фрагментах); Математична компетентність <i>складає таблиці, схеми</i> на підставі прочитаних творів; <i>установлює</i> причиново-наслідкові зв'язки подій та образів; Компетентності в природничих науках і технологіях <i>самостійно знаходить і систематизує</i> інформацію про літературні твори та явища; Інформаційно-цифрова компетентність <i>використовує</i> цифрові технології для розширення знань та уявлень про письменників; Уміння вчитися <i>виявляє</i> традиції й новаторство митців на тлі літературного процесу; <i>знаходить (самостійно) і читає</i> інші романтичні твори, <i>висловлює</i> власні оцінки щодо них; Ініціативність і підприємливість	Провідні течії романтизму. Переходу від романтизму до... Романтизм у Німеччині. Ернст Теодор Амадей Гофман прізвисько Цинобер». Е. Т. А. Гофман як представник мистецького шляху. Протиположний конфлікт творчості та композиції повісті «Крихітка Цинобер». Викривальний зміст... Романтизм у Франції. Стендаль (Марі Анрі Бейль-Левассєр) Творчий шлях письменника. Історична основа повісті «Пантоміма». Психологізм у зображенні ха... Микола Васильович Гоголь 3-4 розділи за вибором учнів Значення М. В. Гоголя для української літератури. М. В. Гоголь за крішавою душою. Зв'язок композиції повісті «Божественна комедія». Навчання поміщиків і чиновників, засоби мови та ін.). Образ автора. Твору. Поезія «чистого мистецтва» Федір Іванович Тютчев бажання...», «Silentium». Ф. І. Тютчев – поет-філософ. Творчості. Майстерність образної виразності. Афанасій Афанасійович Савіткін зітхання...», «Я прийшов д Своєрідність пейзажної та епічної теми, мотиви, образи. Елементи... Розвиток романтизму в США. Волт Вітмен (1819 – 1892) учителя). Місце В. Вітмена в літературі. Світобачення митця. Зв'язок життям Америки. Тематика поеми «Листя трави». Образ ліричного героя. Новаторство В. Вітмена.
---	---

установлює значення романтичних ідей, героїв, ідеалів для розвитку культури й суспільства; Соціальна та громадянська компетентності виявляє соціальні явища, які знайшли відбиток у творах романтиків, авторську позицію щодо них; Обізнаність та самовираження у сфері культури розглядає твори письменників на тлі історико-літературного процесу, у зв'язках з історією культури; Екологічна грамотність і здорове життя установлює роль пейзажів у творах романтизму, аналізує ставлення представників романтизму до природи.	(ТЛ) Гротеск, фантастика, (ЛК) Утілення образів мистецтва. (УС) Майстерність української українську поезію. (ЕК) Засоби комічного у творах (МЗ) Історія, українська мова
РОМАН XIX СТ.	
Учень (учениця) Предметні компетентності Знання знає історію формування жанру роману у світовій літературі; розуміє специфіку розвитку роману в XIX ст., його жанрові ознаки; називає ознаки різновидів роману в різних національних літературах (на прикладі прочитаних творів); Діяльність установлює типовість образів у реалістичному романі, їхній зв'язок із дійсністю; характеризує і порівнює романні образи у зв'язках із дійсністю, середовищем, світоглядними шуканнями митців; зіставляє образи персонажів, висловлює власну думку щодо їхніх учинків; розкриває глибину психологічного аналізу й філософських проблем, порушених у творах; Цінності висловлює судження щодо порушених у романах проблем; робить висновки щодо художньої концепції митців; критично оцінює екранізації романів. Ключові компетентності Спілкування державною мовою визначає жанр роману та його різновиди; Спілкування іноземними мовами читає тексти (уривки) іноземною мовою (за умови володіння нею); Математична компетентність установлює причинно-наслідкові зв'язки між типовими характерами й типовими обставинами їх формування; Компетентності в природничих науках і технологіях знаходить у критиці різні тлумачення й оцінки прочитаних романів, коментує та аналізує їх; Інформаційно-цифрова компетентність використовує цифрові технології для створення презентацій за прочитаними творами; Уміння вчитися	Роман як жанр літератури Різновиди роману в XIX ст. Шляхи розвитку жанру роману Густав Флобер (1821 – 1880) Значення Г. Флобера для розвитку реалізму та дійсності в романі. Зображення суспільства обивателів. Об'єктивний Прихована позиція автора. Б Національна своєрідність роману Федір Михайлович Достоевський Значення Ф. М. Достоевського для розвитку психологічного роману. Національний Сюжет роману «Злочин головного героя. «Теорія» Система образів. Біблійні мотиви письменника. Поліфонізм твору Естетизм в англійській літературі Оскар Уайльд (1854 – 1900) Ідейно-естетичні погляди і творчості й творчої особистості Естетична програма авторства образів. Еволюція образу головного Символіка. Традиції і новаторство (ТЛ) Роман та його різновиди парадокс. (ЛК) Екранізації романів XIX (УС) Іван Франко про розвиток (ЕК) Зіставлення образу Раєвського (МЗ) Історія, художня культура

використовує словники, довідники для здобуття теоретичних знань про розвиток жанру роману; Ініціативність і підприємливість створює рекламу улюбленого роману; Соціальна та громадянська компетентності висловлює власну думку щодо суспільних і моральних питань, порушених у прочитаних творах; Обізнаність та самовираження у сфері культури зіставляє прочитані твори з екранізаціями, ілюстраціями тощо; аналізує особливості культури, які знайшли відбиток у романах XIX ст.	
ПЕРЕХІД ДО МОДЕРНІЗМУ. ВЗАЄМОДІЯ СИМВОЛІЗМУ Й ІМПРЕСІОНІЗМУ	
Учень (учениця) Предметні компетентності Знання розкриває особливості зміни світоглядних та естетичних засад літератури й мистецтва на межі XIX-XX ст.; виявляє характерні ознаки модерністських течій і явищ у художніх творах; розуміє взаємодію романтизму і модернізму (на ранньому етапі модернізму), реалізму і модернізму (на зрілому етапі модернізму); розповідає про основні віхи життя і творчості митців; визначає та ілюструє текстовими прикладами риси їхнього індивідуального стилю; Діяльність аналізує ліричні твори (цілісно й у фрагментах); виявляє у творах письменників провідні проблеми, теми, мотиви; виокремлює символи, пояснює їхній асоціативний зміст; знає українські переклади творів, інтерпретує їх; Цінності усвідомлює взаємодію імпресіонізму та символізму в ліриці кінця XIX – початку XX ст.; висловлює судження щодо художньої цінності прочитаних творів, образів ліричних героїв; Ключові компетентності Спілкування державною мовою обговорює питання призначення мистецтва й митця; висловлює власні думки щодо впливу французького символізму на розвиток української поезії; знає та інтерпретує українські переклади творів поетів; Спілкування іноземними мовами читає та інтерпретує оригінали віршів іноземною мовою (за умови володіння нею); Математична компетентність визначає у прочитаних творах символи, створює їхні графічні зображення, тлумачить їх; Компетентності в природничих науках і технологіях	Модернізм як літературно-художній рух XIX століття. Художні відкриття. Течії раннього модернізму: сюрреалізм, експресіонізм, футуризм. Шарль Бодлер (1821 – 1867) – «Відповідності», «Вечорова слава». Шарль Бодлер – пізній романтизм. «Відповідності» (загальна характеристика поетичної мови у віршах Ш. Бодлера). Теоретичні засади й художні принципи символізму. Взаємодія символізму та імпресіонізму. Поль Верлен (1844 – 1896) – «1 твір за вибором учителя». Естетичні погляди поета у віршах «Пейзажі природи і душі» та «Живописність лірики». Артюр Рембо (1854 – 1891) – новаторство А. Рембо. Поема «Сонеті «Голосівки». Образ ліричного героя. (ТЛ) Модернізм, символізм, імпресіонізм (ЛК) Імпресіонізм та символізм (УС) Ранні течії модернізму (ЕК) Зіставлення особливостей творчості (МЗ) Українська література XIX століття

складає тези (лекції вчителя чи власного виступу); Інформаційно-цифрова компетентність здійснює (за допомогою цифрових технологій) пошуково-дослідницьку діяльність у літературній царині (збирання відомостей про письменників, систематизація фактів, аналіз окремих літературних явищ, підготовка повідомлення, презентації тощо); Уміння вчитися користується літературознавчими словниками, енциклопедіями та іншими видами джерел; Ініціативність і підприємливість презентує ідеї французьких символістів та розкриває їхню актуальність для свого часу; Соціальна та громадянська компетентності доводить значення краси мистецтва для розвитку особистості; Обізнаність та самовираження у сфері культури розкриває зв'язок літератури й живопису, літератури й музики на етапі раннього модернізму (імпресіонізм, символізм); Екологічна грамотність і здорове життя визначає засоби художньої виразності для створення пейзажів у ліриці й образотворчому мистецтві.	
ДРАМАТУРГІЯ КІНЦЯ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТ.	
Учень (учениця) Предметні компетентності Знання розуміє сутність кардинальних змін у драматургії на межі ХІХ–ХХ ст., ідейних та естетичних шукань представників «нової драми»; <i>знає й коментує</i> перебіг сюжету, розвитку дії (зовнішньої та внутрішньої); Діяльність <i>виокремлює</i> новаторські риси в прочитаному творі; <i>виявляє</i> жанрові ознаки твору, <i>розкриває</i> взаємодію різних елементів у них; <i>з'ясовує</i> значення символів, багатозначність образу Синього птаха у п'єсі; <i>зіставляє</i> розвиток європейської та української драми на межі ХІХ–ХХ ст.; Цінності <i>висвітлює</i> актуальні проблеми, порушені у творі, <i>інтерпретує</i> їх на підставі власного досвіду, у проекції на сучасність; Ключові компетентності Спілкування державною мовою <i>висловлює</i> думки, погляди, позиції щодо специфіки «нової драми», а також прочитаних творів; Математична компетентність <i>розуміє</i> специфіку жанрової форми твору; <i>установлює</i> причиново-наслідкові зв'язки між мотивами та діями героїв;	Зміни в прозі та драматургії Моріс Метерлінк (1862 – 1909) М. Метерлінк як теоретик символістського театру. Ідеї втрачених зв'язків у драмі-символі. Роль фантастики. Особливості ремарок. (ТЛ) «Нова драма», дія, символи (ЛК) Екранізації й театралізації кінця ХІХ–ХХ ст. (УС) Видатні представники драми кінця ХІХ–ХХ ст. (ЕК) Ознаки казки в драмі (МЗ) Українська література

Компетентності в природничих науках і технологіях знаходить у творі образи та символи, пов'язані зі світом природи та людської діяльності, розкриває їхній зміст і роль у тексті; Інформаційно-цифрова компетентність складає план тексту (простий, складний, цитатний); Уміння вчитися використовує додаткову літературу, пошукові системи для отримання нових знань; Ініціативність і підприємливість презентує власні ідеї щодо розв'язання питань, порушених у творах «нової драми»; Соціальна та громадянська компетентності усвідомлює взаємозв'язок між розвитком суспільства і літературою; Обізнаність та самовираження у сфері культури зіставляє літературні твори з їхніми екранізаціями та театральними виставами; характеризує внесок митців у розвиток національної та світової культури; Екологічна грамотність і здорове життя розкриває художню концепцію митця щодо світу, людини, суспільства, висловлює власні оцінки щодо проблематики твору.	
СУЧАСНА ЛІТЕРАТУРА В ЮНАЦЬКОМУ ЧИТАННІ (1-2 твори за вибором учителя)	
Учень (учениця) Предметні компетентності Знання знає і оцінює художню вартість популярних жанрів сучасної літератури; розповідає про твори, які привернули увагу в останній час; пояснює актуальний зміст прочитаних творів; Діяльність розпізнає типи сучасної доби в образах персонажів, характеризує і оцінює їх; визначає тематику творів, її зв'язок із сучасним життям; Цінності знаходить у прочитаних творах і коментує художні образи, в яких утілено негативні явища й моральні цінності; висловлює судження про особливості стилю письменників, їх роль в історії національної та світової культури; Ключові компетентності Спілкування державною мовою пояснює символіку назв творів; Спілкування іноземними мовами користується сайтами зарубіжних бібліотек для пошуку інформації про митців та їхні твори; Математична компетентність дає визначення жанрів прочитаних творів, обґрунтовує їх жанрову приналежність;	Загальні відомості про китайського письменника Мо Янь (Гуань Моє, нар. 1956). Мо Янь – сучасний китайський письменник, лауреат премії з літератури (2012) за роман «Геній», який розкриває традиції китайської класичної літератури у творах Мо Яня. Роман «Геній» – історія талановитого письменника, який, забезпечивши людей від руйнівної війни, образи та духовна стійкість, сприйманні Цзян Дачжі однією з найважливіших їхньої свідомості. Міфологічний образ героя. В Ніл Річард МакКіннон Генералітет залежить від читання» або «Чому наше майбутнє залежить від читання» про важливість читання у літературі. Роль бібліотек. Структура, доказовість, переклад.

Компетентності в природничих науках і технологіях коментує результати людської діяльності в природному та суспільному середовищі, відображені у творах літератури; Інформаційно-цифрова компетентність використовує Інтернет для підготовки доповіді, презентації; Уміння вчитися створює проект; Ініціативність і підприємливість висловлює власні ідеї щодо прилучення молоді до читання, реалізує їх через розміщення у соцмережах актуальної інформації про цікаві книжки різних країн і народів; Соціальна та громадянська компетентності виявляє в прочитаних творах соціальні, моральні, політичні, історичні проблеми, висловлює судження до них; Обізнаність та самовираження у сфері культури знає видатних українських літературознавців та розкриває їхній внесок у розвиток науки про літературу; Екологічна грамотність і здорове життя виявляє національне і загальнолюдське у прочитаних творах, їх значення для утвердження миру, свободи, духовності, здорового способу життя.	«Кораліна». Становлення морального вибору. Стосунки. Спосіб розв’язання конфлікту. Чарівної казки у творі. Сміливість, сила духу Кораліни. Напруга оповіді. Авторська ідея. Йоанна Ягелло (нар. 1974). Й. Ягелло – польська письменниця. Молоді. Короткі відомості про творчість. «Кава з кардамоном». Син (перше кохання) та детектив. Проблеми «недолюблених» стосунків, самотність, підтекст про особисту втрату. Розсудливість головної героїні. Джон Майкл Грін (нар. 1977). Д. Грін – американський письменник. Молоді, відеоблогер. «Провина зірок». Розповідь про юнака і дівчини. Ідея цінності твору крізь призму боротьби батьків і дітей, стосунків з ширістю у стосунках закоханих. Оповіді. Або інші популярні письменники: Йоста Транстремер, Рейнхольд Таунсенд, Анна Гавальда, твори текстуально за вибором. (ТЛ) Поглиблення поняття оповідання, повість, іронію, (ЛК) Сучасна українська література (журнал «Всесвіт» художньою літературою письменників та українськими в соціальних мережах, електронні ін.). Екранізації вказаних творів (УС) Українські перекладачі сучасної української літератури (ЕК) Зіставлення образів героїв казки у творі Н. Геймана «Кораліна» та казки Л. Толстого «Золотий півень» (МЗ) Художня культура.
---	---

ПІДСУМКИ	
Учень (учениця) Предметні компетентності Знання знає ідейно-художній зміст літературних творів у контексті розвитку культури й суспільства; розуміє зміст прочитаного; називає літературні факти, явища, твори, імена письменників, перекладачів тощо; пояснює значення перекладної літератури для розвитку національного письменства зокрема й української нації загалом; Діяльність розпізнає літературні факти, явища, напрями, течії, жанри, стилі; розрізняє засоби художньої виразності, індивідуальні стилі митців; описує персонажів, їхні риси, поведінку, умови життя, соціально-культурний контекст; Цінності усвідомлює значення художньої літератури для сучасної людини й суспільства; Ключові компетентності Спілкування державною мовою тлумачить літературознавчі поняття, що вивчаються в 10 класі; Спілкування іноземними мовами читає й розуміє художні тексти іноземною мовою (за умови вивчення відповідної іноземної мови в школі); Математична компетентність виокремлює головну та другорядну інформацію; Інформаційно-цифрова компетентність створює електронну продукцію (презентації, буктрейлери, афіші тощо) для популяризації прочитаних творів; Уміння вчитися використовує різні джерела довідкової інформації (словники, енциклопедію, он-лайн ресурсами); Ініціативність і підприємливість презентує власні ідеї та ініціативи чітко, грамотно, використовуючи доцільні мовні засоби; Соціальна та громадянська компетентності визначає в літературних творах суспільно-політичний контекст, актуальні соціальні проблеми та ідеї, приклади громадянських якостей в образах персонажів; Обізнаність та самовираження у сфері культури сприймає твори літератури в контексті культури доби; аналізує та інтерпретує літературні твори зарубіжних авторів в аспекті національної культури та загальнолюдських цінностей Екологічна грамотність і здорове життя	Узагальнення і систематизація

розуміє значення читання художньої літератури для духовного здоров'я людини.	
--	--

Для вивчення напам'ять

В. Шекспір «Гамлет» (один із монологів Гамлета за вибором учителя), В. Вітмен, Ф. Тютчев, А. вибором учня).

27

дає стислу характеристику німецькому Просвітництву;
знає основні етапи життєвого і творчого шляху письменника;
розуміє значення творчості Гете у світовому літературному процесі;

дає загальну характеристику змісту трагедії «Фауст»;
висвітлює питання про популяризацію «Фауста» в Україні;

Діяльність

визначає філософсько-символічний сенс сюжету твору;
аналізує ідейно-тематичну сутність, сюжет, особливості композиції, проблематику трагедії;

характеризує образи Фауста, Мефістофеля, Маргарити, жанрову своєрідність твору;

розкриває сутність протистояння Фауста і Мефістофеля;

аргументує, чому «Пролог на небесах» називають ключем до всього твору;

визначає роль сцени перекладу Євангелія у розкритті характеру Фауста;

висловлює своє ставлення до літературних персонажів;

Цінності

усвідомлює цінність невпинного пошуку як сенсу людського буття, утіленого в образі Фауста;

обговорює філософсько-етичні проблеми, порушені у творі;

висловлює судження щодо сенсу життя;

аргументує власний погляд на щастя людини;

обґрунтовує свою думку щодо проблеми боріння добра й зла як рушійної сили розвитку світу;

робить висновки про значення твору для світового культурного поступу в цілому і розвитку українського культурного середовища зокрема.

Ключові компетентності

Спілкування державною мовою

тлумачить поняття «трагедія»;

розширює свій лексикон за рахунок засвоєння іншомовних слів, наявних у творі;

Спілкування іноземними мовами

читає уривок із художнього тексту німецькою мовою (за умови вивчення цієї мови в школі);

зіставляє уривок оригінального тексту з українським художнім перекладом (за умови вивчення відповідної іноземної мови в школі);

Математична компетентність

складає таблицю або схему «Порівняльна характеристика Фауста і Вагнера»;

установлює причиново-наслідкові зв'язки між подіями твору;

Компетентності в природничих науках і технологіях

критично оцінює застарілі способи пізнання природи і людини, про які йдеться у творі (визнання магії наукою, возведення в абсолют сухої кабінетної догми тощо);

усвідомлює прогресивність поглядів Фауста на природу;

Уміння вчитися

Йоганн Вольфганг Гете (1749 – монолог Фауста (II частина).

Віхи життя і значення діяльності
Історія створення трагедії «Фауст»
Проблематика. Образ Фауста в
європейської цивілізації. Пошук
Опозиція Фауст – Мефістофель
добра і зла. Фауст і Маргарита
творі. Жанрова своєрідність твору

(ТЛ) Трагедія. Поглиблення поняття

(ЛК) Утілення трагедії «Фауст»

(образотворче мистецтво, музику)

(УС) «Фауст» в Україні: переклади

(ЕК) Порівняння образів Фауста і

(МЗ) Художня культура.

використовує різні види читання (повільне, виразне, коментоване, повторне, вибіркове);
 усвідомлює цінність самотійного здобуття істини, втіленого в образі Фауста;
 здійснює самооцінювання результатів власної діяльності, рефлексію, зіставляючи свої погляди з поглядами головних персонажів трагедії;

Соціальна та громадянська компетентності

визначає у творі актуальні соціальні проблеми та ідеї;
 аналізує з погляду цінностей сучасного суспільства дві протилежні світоглядні позиції, втілені в образах Фауста і Мефістофеля;
 усвідомлює значення вищих духовних поривань окремої особистості в розвитку суспільства, цінність активної життєвої позиції, високої мети і наполегливої праці («Лиш той життя і волі гідний, хто б'ється день у день за них»);
 критично ставиться до скепсису та цинізму, уособлених в образі Мефістофеля;
 робить висновки про умови гармонійного розвитку особистості в соціумі (прагнення до самовдосконалення, самотійного здобуття істини, гармонійної згоди із самим собою тощо);
 висловлює думку щодо порушених соціальних проблем;

Обізнаність та самовираження у сфері культури

сприймає трагедію «Фауст» у контекстах доби Просвітництва і сучасної культурної ситуації;
 аналізує та інтерпретує трагедію в аспекті національної культури та загальнолюдських цінностей;
 усвідомлює вплив трагедії «Фауст» на розвиток світової культури;

Екологічна грамотність і здорове життя

усвідомлює цінність чуттєвої сфери людини, єдності людини з природою.

МОДЕРНІСТСЬКА ПРОЗА НА ПОЧАТКУ XX СТ. (ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА)

Учень (учениця)

Предметні компетентності

Знання

знає світоглядні й естетичні засади модернізму, основні віхи життя та творчості Ф. Кафки й М. О. Булгакова, зв'язки М. О. Булгакова з Україною;
 розуміє художнє новаторство модерністської прози початку XX ст.;
 називає засновників модернізму в європейській прозі;
 пояснює, що таке «роман у романі»;
 наводить приклади гротеску й сатири в прочитаних творах;

Модерністська проза (характеристика).

Світоглядні й естетичні засади художнє новаторство. Модерністська проза початку XX ст. Ф. Кафка, Дж. Вулф, Л. Пастернак, європейської модерністської прози.

Німецька література

Франц Кафка (1883 – 1924). «Пані Франца»

Ф. Кафка – австрійський письменник. Шлях митця. Зображення

Діяльність розпізнає традиції М. В. Гоголя в творчості Ф. Кафки; традиції Й. В. Гете, Е. Т. А. Гофмана, М. В. Гоголя в романі М. О. Булгакова; визначає «Майстер і Маргарита» як «роман-лабіринт» зі складною філософською проблематикою; описує зображення відчуження особистості в новелі «Перевтілення»; абсурдність радянської дійсності в романі «Майстер і Маргарита»; аналізує проблематику, образну систему, особливості композиції і стилю прочитаних творів; характеризує образи Грегора Замзи, Майстра і Маргарити; центральну метафору новели «Перевтілення»; аналізує світ радянської дійсності, біблійні мотиви у романі «Майстер і Маргарита»; визначає специфіку поєднання реалістичних і міфологічних елементів у новелі «Перевтілення»; засоби комічного в романі «Майстер і Маргарита»; кваліфікує образ Замзи як «автопортрет» письменника й уособлення «маленької людини» ХХ ст.; визначає риси модернізму, роль гротеску й фантастики в прочитаних творах; порівнює втілення сюжетів творів Ф. Кафки і М. О. Булгакова в різних видах мистецтв; Цінності усвідомлює трагізм долі митця (майстра) в романі М. Булгакова; обговорює автобіографізм новели «Перевтілення», морально-філософське наповнення «єршалаїмських» розділів роману «Майстер і Маргарита»; критично ставиться щодо зображення у новелі «Перевтілення» світового буття як абсурдного; висловлює судження щодо зображення проблеми кохання й творчості в романі М. О. Булгакова; аргументує взаємодію трьох оповідних ліній в образно-композиційній системі роману М. О. Булгакова; обґрунтовує особливості композиції твору М. О. Булгакова – «роман у романі»; усвідомлює значення творчості Ф. Кафки і М. О. Булгакова для подальшого розвитку світової літератури; узагальнює моральну і філософську проблематику прочитаних творів; робить висновки щодо ролі прочитаних творів для сучасного читача. Ключові компетентності Спілкування державною мовою обговорює прочитані твори, тлумачить поняття «модернізм», «роман у романі», «гротеск», «сатира», готує власні сентенції щодо прочитаних творів у різних жанрах усного і письмового	«Перевтілення». Образ Замзи уособлення «маленької людини» буття як «абсурдного». Особливості фантастики, зміст центральної специфіка поєднання реальності художньому світі. Михайло Опанасович Булгаков «Майстер і Маргарита» Життєвий і творчий М. О. Булгакова. Творчість писателя. Роман «Майстер і Маргарита» як філософською проблематикою. Поєднання давнини і фантастичної «диявольської» оповідних ліній в образі Замзи. Морально-філософське наповнення роману. Трагізм долі митця (майстра). Творчість у проблематиці роману «роман у романі». Сатира й комізм. (ТЛ) Модернізм. «Роман у романі» як гротеск, сатиру. (ЛК) Утілення сюжетів творів у кінематографі, анімації, живописі, мистецтві. Музей і пам'ятники М. Булгакову та його персонажам. (УС) М. О. Булгаков і Київ. (ЕК) Традиції М. В. Гоголя у творчості Е. Т. А. Гофмана, М. В. Гоголя в романі
--	--

мовлення; <i>збагачує</i> власне мовлення, читаючи переклади прочитаних творів; Спілкування іноземними мовами <i>читає, наводить цитати</i> з прочитаних творів іноземною мовою, порівнює оригінал і переклад творів (за умови володіння іноземною мовою); Математична компетентність на підставі прочитаного <i>виокремлює</i> головну та другорядну інформацію; Компетентності в природничих науках і технологіях <i>застосовує</i> знання з біології, щоб зрозуміти, на якого жука перетворився Грегор Замза; швидко й ефективно <i>шукає</i> необхідну інформацію, використовуючи різні види джерел; Інформаційно-цифрова компетентність <i>застосовує</i> цифрові технології для пошуку необхідної інформації, <i>знає</i> електронні сайти українських бібліотек, у яких представлені переклади творів Ф. Кафки і М. О. Булгакова, <i>використовує</i> їх у процесі навчання й читання художньої літератури; <i>створює</i> електронну продукцію (мультимедійні презентації, буктрейлери тощо) для популяризації творів Ф. Кафки і М. Булгакова; Уміння вчитися <i>користується</i> різними джерелами довідкової інформації (словниками, енциклопедією, он-лайн ресурсами) для отримання нових знань; Ініціативність і підприємливість у парах і групах <i>обговорює</i> прочитані твори, <i>бере на себе ініціативу</i> під час обговорення дискусійних питань; <i>навчається працювати у команді</i>; Соціальна та громадянська компетентності <i>толерантно ставиться</i> до культурних надбань інших народів; Обізнаність та самовираження у сфері культури <i>усвідомлює</i> роль творчості Ф. Кафки та М. О. Булгакова для розвитку світової культури; <i>значення</i> перекладів прочитаних творів для розвитку української мови;	
---	--

ШЕДЕВРИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ЛІРИКИ ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XX СТ.

Учень (учениця) Предметні компетентності Знання <i>знає</i> течії модернізму й авангардизму, їхніх видатних представників; <i>коментує</i> творчі біографії письменників, <i>розкриває</i> їхні зв'язки з Україною, українські теми й мотиви у їхній ліриці; <i>виразно читає, розуміє, інтерпретує</i> вірші поетів; Діяльність <i>розрізняє</i> модерністські й авангардистські явища; <i>визначає</i> провідні теми й мотиви в ліриці митців; <i>розкриває</i> особливості світобачення письменників, їхню еволюцію на тлі літературного процесу й суспільства;	Розмаїття течій модернізму й XX ст. Гійом Аполлінер (Вільгельм Аполлінарій Костровицький, водограй), «Міст Мірабо». Гійом Аполлінер – поет-авангардизму, своєрідність «сюрреалістичних» новачок в царині лірики. Збірка «Каліграми. Вірші Миру і Водограй» («Зарізана голубка й водограй»). Верлібр у творчості
--	---

виявляє характерні ознаки модерністських течій і напрямів у художніх творах;

характеризує і зіставляє образи ліричних героїв;

Цінності

обґрунтовує власне судження, обстоює думку в обговоренні (дискусії);

робить висновки щодо загальнолюдського і національного в ліриці поетів;

Ключові компетентності

Спілкування державною мовою

знає українські переклади творів митців, визначає їхню художню специфіку;

Спілкування іноземними мовами

має загальні уявлення про особливості оригіналів творів митців (специфіка назв, синтаксису, ритмомелодики, образності тощо);

Математична компетентність

порівнює модернізм і авангардизм (у вигляді схеми, таблиці);

Компетентності в природничих науках і технологіях

здійснює пошукову діяльність щодо творчої історії художніх текстів, їхньої рецепції в науково-критичній літературі, українських перекладах;

Інформаційно-цифрова компетентність

використовує Інтернет для підготовки презентації;

Уміння вчитися

складає план аналізу вірша, реалізує план у процесі аналітичної роботи над текстом;

Ініціативність і підприємливість

створює літературний портрет письменника та представляє це у вигляді самостійно створеної продукції (буктрейлер, обкладинка видання, постер тощо);

Соціальна та громадянська компетентності

визначає роль творчої спадщини митців в утвердженні суспільно значущих ідей для свого часу та для сучасності;

розкриває сутність авторської позиції, аналізує боротьбу письменників за утвердження миру, свободи, духовності;

Обізнаність та самовираження у сфері культури

розглядає літературні явища в контексті доби, у зв'язках з історією літератури й культури;

знає і коментує твори різних видів мистецтва в аспекті розвитку течій модернізму й авангардизму;

Екологічна грамотність і здорове життя

розуміє значення поезії в житті сучасної людини, читає напам'ять вірші поетів, застосовує їх у різних життєвих ситуаціях.

Райнер Марія Рільке (1875 – 1927) «Еврідика, Гермес», збірка «Сонети про Еврідику». Своєрідність поглядів і поетики. Богом («Згаси мій зір...»). Персональний митця («Орфей, Еврідика, Гермес»). Філософський характер і художня цінність творчості.

Федеріко Гарсія Лорка (1898 – 1936) «Гітара».

Віхи творчого шляху й художня цінність розмаїття його лірики. Яскраві образи. Своєрідність художнього світу Ф. Лорки.

Срібна доба російської поезії. Пошуки нових принципів і форм мистецтва доби (символізм, акмеїзм, футуризм). **Олександр Олександрович Блок (1880 – 1921)** «Зв'язок поезії О. О. Блока із сучасністю». «Незнайома». Засоби зображення мрії ліричного героя.

Анна Андріївна Ахматова (А. А. Ахматова, 1889 – 1966) (1-2 за вибором учителя). Поема «Реквієм». А. А. Ахматова й акмеїзм. Етапи творчості. Провідні теми й мотиви ранньої ліричної героїні, конкретність образів лірики. Поема «Реквієм» як трагедія. Протест проти насильства над матері.

Володимир Володимирович Маяковський (1899 – 1930) «Могли б?..», «Послухайте!», «Блакитна дитина». В. В. Маяковський – поет-новатор. Протиставлення нищої буденності до іншого (омріяного) світу в ранній системі В. В. Маяковського. Метод «об'єктивізму».

Борис Леонідович Пастернак (1899 – 1960) «Хочу я дійти...», «Зимова ніч». Шлях Б. Л. Пастернака в поезію. Напрямок спрямованість лірики й прози. Боротьба за творчість, боротьби з насильством тоталітаризму. Мотивів світової культури у віршах. Виразності. Музичні теми й мотиви.

(ТЛ) Вірш, поема, авангардизм, ліричний герой (героїня).

(ЛК) Національне і загальнолюдське.

	(УС) Видатні поети Європи ХХ (ЕК) Зіставлення образів ліричних
АНТИУТОПІЯ У СВІТОВІЙ ЛІТЕРАТУРІ	
Учень (учениця) Предметні компетентності Знання розуміє літературний твір у контексті епохи та історико-літературного процесу; Діяльність виявляє ознаки антиутопії в тексті; розкриває сутність і функції фантастики у творі-антиутопії; характеризує й оцінює образи персонажів антиутопії; Цінності усвідомлює небезпеку тоталітаризму для людини, культури, цивілізації; Ключові компетентності Спілкування державною мовою знаходить у тексті й коментує неологізми (в українському перекладі); Спілкування іноземними мовами наводить приклади засобів комічного в тексті оригіналу англійською мовою та інтерпретує їх (за умови володіння іноземною мовою); Математична компетентність складає схему «Тоталітарна система» на матеріалі прочитаного твору; Компетентності в природничих науках і технологіях шукає інформацію про розвиток антиутопії в різних національних літературах за допомогою словників і довідників; Інформаційно-цифрова компетентність за допомогою цифрових технологій знаходить додаткову інформацію про письменників – представників жанрів антиутопії; Уміння вчитися складає цитатний план твору-антиутопії; Ініціативність і підприємливість формулює сутність конфлікту антиутопії, оцінює вчинки персонажів; обґрунтовує власну позицію щодо актуальних проблем, порушених у творі; Соціальна та громадянська компетентності установлює зв'язок антиутопії з розвитком суспільства ХХ ст.; Обізнаність та самовираження у сфері культури демонструє приклади творів-антиутопій у різних видах мистецтва; Екологічна грамотність і здорове життя визначає попереджувальний зміст твору для сучасності; усвідомлює особисту відповідальність за збереження миру, природи, життя на планеті Земля.	Розвиток жанру антиутопії у ХХ столітті Великі Джордж Оруелл (Ерік Артур Блор) «1984» (1 твір за вибором учителя) Зв'язок творчості Дж. Оруелла з епохою тоталітаризму. Викриття сутності тоталітаризму. Антиутопія в мистецтві. Боротьба митця. Суспільний свідомості. Художній образ антиутопії у творчості Дж. Оруелла. Алгоритми та ін.). (ТЛ) Антиутопія, конфлікт, сатира (ЛК) Викривальний пафос антиутопії. Антиутопія в мистецтві (УС) Антиутопія в українській літературі (ЕК) Зіставлення фрагментів творів Дж. Оруелла з іншими творами (МЗ) Історія, художня культура

ПРОБЛЕМА ВІЙНИ І МИРУ В ЛІТЕРАТУРІ ХХ СТ.	
Учень (учениця) Предметні компетентності Знання <i>виразно читає, коментує, аналізує літературні твори; розкриває особливості художньої побудови творів, їхнього сюжету та композиції; пояснює значення назв творів у зв'язку з ідейно-художнім змістом;</i> Діяльність <i>характеризує і порівнює художні образи, виявляє засоби їх створення; визначає антивоєнний пафос творів, авторську позицію;</i> Цінності <i>виявляє теми та актуальні проблеми творів, висловлює власні судження щодо питань, порушених у творах митців, бере участь у їхньому обговоренні;</i> Ключові компетентності Спілкування державною мовою <i>пояснює значення назв творів у зв'язку з ідейно-художнім змістом;</i> Спілкування іноземними мовами <i>наводить висловлення видатних діячів України та світу про проблеми війни та миру іноземною мовою (якою володіє), коментує висловлення ;</i> Математична компетентність <i>дає визначення поняття «епічний театр», розкриває його ознаки з використанням графічних засобів;</i> Компетентності в природничих науках і технологіях <i>шукає додаткову інформацію про твори письменників;</i> Інформаційно-цифрова компетентність <i>використовує Інтернет для розширення уявлень про зв'язки письменників з Україною, утілення сюжетів творів митців в інших видах мистецтва;</i> Уміння вчитися <i>виокремлює в тексті ключові епізоди; визначає теми й проблеми зонгів у п'єсі Б. Брехта; розкриває внутрішній зв'язок між епізодами, образами творів;</i> Ініціативність і підприємливість <i>розкриває сутність збагачення матінки Кураж за рахунок війни та висловлює власне судження щодо цього; критично оцінює вчинки та висловлення героїні п'єси Б. Брехта;</i> Соціальна та громадянська компетентності <i>визначає історичну основу творів, їхню актуальність для сьогодення;</i> Обізнаність та самовираження у сфері культури	Ні Епічний театр Б. Брехта: теоретичні основи. Бертольд Брехт Брехт (1898 – 1966). Б. Брехт – драматург-новатор. Зокрема в драмі «Матінка Кураж та її діти» («епічного театру») в п'єсі. Поєднання драматичної матері. Ідея трагічної приреченості Німеччини символ скаліченої Німеччини. Генріх Белль (1917 – 1985). Спа...». Життєвий і творчий шлях письменника. Сутності Другої світової війни, оповідання «Подорожній, коли ти був художником» (художня модель нацистської Німеччини). Важко пораненого юного солдата (оповідання, її зв'язок з історією монологу). Специфіка змалювання внутрішнього світу та ін.). Художня позиція. Антивоєнний пафос оповідання. Німецький Пауль Целан (1920 – 1970). «Філософія Віхи життя й творчості П. Целана». Найвідоміших творів про Голокост. Ключові метафори («чорне молотило», «відтворення жахливої реальності» у вірші. Провідні мотиви та їхня роль у творі). із Біблією. (ТЛ) Епічний театр, підтекст, підтекст (ЛК) «Матінка Кураж та її діти» (УС) Друга світова війна у творчості П. Целана (ЕК) Зіставлення образів (МЗ) Історія, художня культура

з'ясовує особливості діалогу культур у часі; Екологічна грамотність і здорове життя виявляє у творах провідні символи, спрямовані на протест проти війни й на захист миру, <i>розкриває</i> їхній зміст.	
ЛЮДИНА ТА ПОШУКИ СМISЛУ ІСНУВАННЯ В ПРОЗІ ДРУГОЇ ПОЛ	
Предметні компетентності Знання <i>знає</i> основні етапи життєвого і творчого шляху Е. М. Хемінгуей, окремі відомості про життя і творчість Г. Гарсія Маркеса і Я. Кавабати; <i>розуміє</i> значення творчості письменників у світовому літературному процесі; <i>наводить приклади</i> вияву індивідуального стилю письменника та національного колориту в конкретному творі; Діяльність <i>аналізує</i> ідейно-тематичну сутність, сюжет, композицію, проблематику художніх творів; <i>характеризує</i> основних персонажів творів, особливості індивідуального стилю письменників (на прикладі прочитаних творів); <i>визначає</i> філософсько-символічний підтекст прочитаних творів; <i>розкриває</i> характерні ознаки творів, сенс фіналу та назви, роль ліричного монологу в епічному творі; <i>розпізнає</i> національний колорит художнього твору; <i>аргументує</i>, чому повість «Старий і море» називають повістю-притчею; <i>розкриває</i> роль чайної церемонії у повісті «Тисяча журавлів»; <i>порівнює</i> оповідання Г. Г. Маркеса з творами Ф. Кафки і І. Драча, стиль письма Я. Кавабати зі стилістикою хайку; <i>узагальнює</i> результати аналізу прочитаних творів; Цінності <i>усвідомлює цінність</i> людського життя, людської гідності, національної самобутності, рідної культури і культурного різноманіття світу; <i>обговорює</i> філософсько-етичні проблеми, порушені у творах; <i>висловлює судження</i> щодо сенсу людського буття, значення успіхів і поразок у житті людини; <i>обґрунтовує</i> свою думку щодо специфіки зображення у творах взаємин людини і природи; <i>робить висновки</i> про значення прочитаних творів для духовного зростання особистості. Ключові компетентності Спілкування державною мовою <i>тлумачить</i> поняття «повість-притча», «магічний реалізм», «підтекст твору», «національний колорит твору»; <i>розширює</i> свій лексикон за рахунок значення іншомовних слів, які трапляються в прочитаних творах; Спілкування іноземними мовами	Ернест Міллер Хемінгуей (1899 – 1962) Життєвий і творчий шлях письменника (1954), вплив його особистості на покоління читачів. Хемінгуейський тип людини, її здатність постояти за свободу, цінування дружби й кохання, лаконізм («телеграфний стиль»), «принцип айсберга». «Старий і море». Філософські проблеми. Оспівування волі, мужності, героїзму, драматичних суперечностей людського існування, абсурдності, його перемог і поразок у протистоянні природі та єдності всього. Особливості хемінгуейського стилю. Габріель Гарсія Маркес (1927 – 1982) Короткі відомості про митця. Нобелівської премії (1982) – за «магічного реалізму». «Стариган із крилами». Особливості модерністської традиції з національним оповіданням. Філософсько-етичні проблеми. Своєрідність образу янгола: його спорідненість із людською природою, ставлення до янгола. Сенс фіналу. Фантастичних елементів із побутом художнього світу твору. Ясунарі Кавабата (1899 – 1982) Короткі відомості про письменника, «вишуканий краєзнавець» Нобелівської премії (1968). Відображення національного характеру письменника. Пошук усталених форм часу. Увираження самобутності японського часу. «Тисяча журавлів». Високе призначення досягненню гармонійної єдності всього людського. Національне значення твору. Взаємини людини і природи. Уявлення про красу (принцип ваби). Простота стилю письменника.

читає уривки з художніх текстів іноземною мовою (за умови володіння учнями відповідною мовою);
зіставляє уривки оригінальних текстів з українськими художніми перекладами (за умови володіння учнями відповідною мовою).

Математична компетентність

будує гіпотезу на тему «Янгол прилетів до моїх однокласників (або земляків)»;

логічно обґрунтовує секрет популярності прочитаних творів;

доводить аксіому «Сила нації – в національних традиціях»;

Компетентності в природничих науках і технологіях

критично оцінює взаємини людини і природи, зображені в прочитаних творах

Інформаційно-цифрова компетентність

застосовує цифрові технології для пошуку необхідної інформації;

створює електронну продукцію (презентації, буктрейлери, постери тощо) для популяризації прочитаних творів;

Уміння вчитися

використовує різні види читання (повільне, виразне, коментоване, повторне, вибіркове);

користується різними джерелами довідкової інформації (словниками, енциклопедією, он-лайн ресурсами) для отримання нових знань;

Соціальна та громадянська компетентності

оцінює взаємини янгола та зображеного Г. Г. Маркесом соціуму;
робить висновки на основі аналізу оповідання «Стариган із крилами» щодо умов ефективного розвитку суспільства (повага до особистості, відсутність дискримінації тощо);

висловлює думку щодо соціальних проблем, порушених у творах;
аналізує лейтмотив повісті «Старий і море» (людина, яка не здається);

усвідомлює роль випробувань у житті особистості;

розуміє значення збереження національних традицій як могутніх чинників єднання і розвитку нації;

критично ставиться до спроб сучасної вульгаризації національних традицій (за повістю «Тисяча журавлів»);

Обізнаність та самовираження у сфері культури

розуміє роль прочитаних творів у популяризації національної культури автора, а також розвитку світової культури;

порівнює національні традиції українського і японського народів;
висвітлює вплив Е. М. Хемінгуея на український культурний простір;

Екологічна грамотність і здорове життя

усвідомлює єдність людини з природою як необхідну умову її здорового життя.

(ТЛ) Поняття про повість-при

понять про підтекст, ін

національний колорит твору, лір

(ЛК) Відображення національн

Екранізації творів Е. Хемінгуея

(УС) Рецепція творчості

хемінгуейського стилю на тво

«Пам'яті Хемінгуея», Д. Павли

Українські переклади і видання

Я. Кавабати.

(ЕК) Порівняння оповідання Г. Г.

з творами Ф. Кафки «Пер

Зіставлення стилю письма Я.

«Тисяча журавлів», з традицій

(невизначений фінал як засіб

описаними подіями).

(МЗ) Художня культура.

ЛІТЕРАТУРА КІНЦЯ XX – ПОЧАТКУ XXI СТ.

Учень (учениця)

Предметні компетентності

Модерністські і неоавангардизм

Знання <i>знає</i> світоглядні й естетичні засади появи неовангардистських тенденцій в драматургії, характерні ознаки абсурдистської драми, її найяскравіших представників. соціоісторичні, культурно-філософські та естетичні чинники розвитку постмодернізму в художній літературі, основні принципи його поетики, провідних представників; короткі відомості про письменників, твори яких читали, їх зв'язки з Україною; <i>розуміє</i> художнє новаторство «драми-притчі» та «драми абсурду», значення постмодернізму для подальшого розвитку світової літератури; <i>називає</i> найвідоміших письменників літератури кінця ХХ-початку ХХІ століття; <i>формулює</i>, що таке «драма абсурду», постмодернізм; <i>пояснює</i>, що таке інтертекстуальність, магічний реалізм; <i>розрізняє</i> явища масової і елітарної культури, <i>наводить приклади</i>; Діяльність <i>розпізнає</i> характерні абсурдистської драми, літератури постмодернізму; <i>вирізняє</i> традиції Г. Маркеса в творчості Х. Кортасара; <i>описує</i> сенс центральної метафори у прочитаних творах; <i>веде діалог</i> щодо проблем, піднятих у прочитаних творах; <i>порівнює</i> прочитані твори і їх сценічні інтерпретації; <i>аналізує</i> проблематику, образну систему, художні особливості прочитаних творів; <i>характеризує</i> феномен влади у п'єсі «Гостина старої драми» або <i>тему</i> втрати індивідуальності під тиском масової свідомості в п'єсі «Носороги», головні образи і сенс центральної метафори в прочитаних творах; <i>визначає</i> риси абсурдистської драми, літератури постмодернізму, роль гротеску і фантастики у прочитаних творах; Цінності <i>усвідомлює</i> духовну та художню своєрідність прочитаних творів; <i>обговорює</i> проблему морального вибору, цінності людського у прочитаних творах; <i>критично ставиться</i> щодо проблем, що розкриваються у прочитаних творах; <i>оцінює</i> варіанти читання твору М. Павича; <i>висловлює</i> судження щодо зображення фантасмогоричної картини безумства натовпу в оповіданні Х. Кортасара «Менади»; <i>обґрунтовує</i> особливості художньої манери М. Павича (гра з текстом і читачем); <i>узагальнює</i> моральну і філософську проблематику прочитаних творів; <i>робить висновки</i> щодо ролі прочитаних творів для сучасного читача.	пол. ХХ ст. «Драма-притча» як відгук на питання духовного буття людини «абсурду» як явище неовангарду його розвитку у 50-60-х роках «абсурду» як центральної ка Характерні ознаки абсурдистської (Е. Йонеско, С. Беккет та ін.). Ф. Дюрренмат. «Гостина старої драми» III Фрідріх Дюрренматт (1921 – 1990) Короткі відомості про швейцарця Художнє дослідження феномена драматургії Дюрренматта. Алегорично-моральний зміст с окремої людини, спокутуванн контексті духовного досвіду по у конформістському суспільстві умовність, символіка). Румунська література Ежен Йонеско (1909–1998). «Носороги» Короткі відомості про румунського драматурга Йонеско. Зображення духовно сучасного суспільства – пр «Носороги». Символічний сенс змалювання процесу «ома індивідуальності під тиском Беранже. Сенс центральної мета Література Постмодернізм – одне з останніх десятиліть ХХ – культурно-філософські та естетичні в художній літературі. Основні поетики. Найяскравіші пред (У. Еко, Дж. Фаулз, М. Павич, П. Зюскінд, К. Рансмайр, М. мистецтво та елітарна та масова Милорад Павич (1929 – 2009). Серб М. Павич – «перший письменник відомості про митця. Утілення постмодернізму. Можливість ви характерної для постмодерніст
--	---

Ключові компетентності Спілкування державною мовою <i>обговорює прочитані твори, тлумачить</i> поняття «театр абсурду», «постмодернізм», «інтертекстуальність», «магічний реалізм», <i>готує власні сентенції</i> щодо прочитаних творів у різних жанрах усного і письмового мовлення; <i>збагачує власне мовлення</i>, читаючи переклади прочитаних творів; Спілкування іноземними мовами <i>читає, наводить цитати з прочитаних творів</i> іноземною мовою, порівнює оригінал і переклад творів (за умови володіння іноземною мовою); Математична компетентність на підставі прочитаного <i>виокремлює</i> головну та другорядну інформацію; Інформаційно-цифрова компетентність <i>застосовує</i> цифрові технології для пошуку необхідної інформації, <i>знає</i> електронні сайти українських бібліотек, в яких представлені переклади творів Ф. Дюррентагта, Е. Йонеско, М. Павича, Х. Кортасара, <i>використовує</i> їх у процесі навчання й читання художньої літератури; <i>створює</i> електронну продукцію (мультимедійні презентації, буктрейлери тощо) для популяризації творів «нової драми» та літератури постмодерну; Уміння вчитися <i>користується</i> різними джерелами довідкової інформації (словниками, енциклопедією, он-лайн ресурсами) для отримання нових знань; Ініціативність і підприємливість у парах і групах <i>обговорює</i> прочитані твори, <i>бере на себе ініціативу</i> під час обговорення дискусійних питань; <i>вчиться працювати у команді</i>; Соціальна та громадянська компетентності <i>толерантно ставиться</i> до культурних надбань інших народів; Обізнаність та самовираження у сфері культури <i>усвідомлює</i> роль неоавангардистських тенденцій у драмі, літератури постмодерну для розвитку світової культури; <i>значення перекладів</i> прочитаних творів для розвитку української мови; Екологічна грамотність і здорове життя <i>розуміє</i> значення читання художньої літератури для духовного здоров'я людини як спосіб протидії насильству, агресії та іншим негативним явищам сучасного світу.	текстом і читачем, «відмови від Варіанти фіналу твору як своєрідної центральної метафори у творі. Ар Хуліо Кортасар (1914 – 1984). «Короткі відомості про аргентинського письменника Х. Кортасара. Фантастично-реалістичне оповідання Х. Кортасара «Менапсихологічних, етичних проблем письменника: поєднання реалістичного та несподіваного у калейдоскопічності подій, змішування пародії. Сенс центральної метафори» (ТЛ) «Театр абсурду». Пошук розвитку поняття про «магічний реалізм» (ЛК) П'єси Ф. Дюррентагта та Х. Кортасара (УС) Українські переклади історичних документів Е. Йонеско, М. Павича, Х. Кортасара (ЕК) Зіставлення образів Х. Кортасара та М. Павича та Україна (МЗ) Історія, художня культура
СУЧАСНА ЛІТЕРАТУРА В ЮНАЦЬКОМУ ЧИТАННІ (1-2 твори за вибором учителя)	
Учень (учениця) Предметні компетентності Знання <i>знає</i> популярних сучасних письменників та їхні твори; <i>формулює</i> критерії художності, наводить приклади в прочитаних творах; <i>аналізує та інтерпретує</i> прочитані сучасні твори;	Крим Загальні відомості про кримськотатарську культуру. Таїр Халілов (нар. 1940 р.). «Діалог культур» Таїр Халілов – сучасний український письменник. Короткі відомості про філософію екзистенціалізму.

Діяльність <i>розрізняє</i> твори класичної та масової літератури; <i>спостерігає</i> за розвитком сучасної літератури, прогнозує її розвиток; Цінності <i>висловлює</i> судження щодо порушених у творах питань, художніх образів; <i>критично оцінює</i> твори масової літератури; <i>робить висновки</i> щодо прочитаного; Ключові компетентності Спілкування державною мовою <i>користується</i> сучасними українськими літературно-художніми виданнями; Спілкування іноземними мовами <i>користується</i> іноземними порталами й виданнями сучасної літератури (за умови володіння іноземною мовою); Математична компетентність <i>виявляє</i> ключові проблеми сучасного світу в прочитаних творах; Компетентності в природничих науках і технологіях <i>застосовує</i> різні види інформації та читання; Інформаційно-цифрова компетентність <i>використовує</i> цифрові ресурси для розширення кола читання; Уміння вчитися <i>самостійно</i> прокладає читацьку траєкторію, шукає потрібні книжки; Ініціативність і підприємливість <i>презентує</i> власні ідеї щодо прилучення молоді до читання; Соціальна та громадянська компетентності <i>спостерігає</i> за виданням книжок в Україні, читацьким попитом, читацькими інтересами молоді, <i>робить висновки й пропозиції</i>; Обізнаність та самовираження у сфері культури <i>створює</i> медіа-тексти, <i>обговорює</i> твори сучасної літератури у мережі Інтернет; Екологічна грамотність і здорове життя <i>усвідомлює</i> переваги й ризики інформаційної доби для особистості.	«До останнього подиху» – історія твору, віддзеркалення в ній трагедії. Тема депортації кримських татар людини, що ніколи не здається, зв'язок зі своїм народом. Зображення існування. Образи природи, самотності – наскрізний мотив твору. Даніель Пеннак (нар. 1944). «Усе для людоджерів». Д. Пеннак – французький письменник. Короткі відомості про митця. П'ять Серія детективних романів «Сага про Ісуса Христа». «Усе для людоджерів». Образ суспільства на сторінках роману. Викриття споживання. Детективна лінія зображенні головного героя та його оточення. Малосцена – жертви, що несуть тягар роботи. Відкритий фінал твору. Іронічний стиль оповіді. Стівен Едвін Кінг (нар. 1947). «Мораль». С. Кінг – американський письменник. Метафора одержимості. Причини популярності книг С. Кінга. «Мораль». Реакція звичайного читача на цю ситуацію. Проблема моральності. Психологізм у зображенні вундеркінда. Сенс назви й фіналу оповіді. (динамізм, інтрига, нагнітання атмосфери). Маркус Френк Зузак (нар. 1948). М. Зузак – австралійський письменник. «Крадійка книжок». Історія дитинства в часи Другої світової війни. Викриття пропаганди на свідомість звичайної людини. Книга як символ збереження особистості. Оповідача у творі. Сенс назви твору. Або інші популярні письменники: М. Мураками, Джон Роберт Фаулз. (ТЛ) Поглиблення понять психологізм, підтекст, повість, роман, оповідь, наукову фантастику. (ЛК) Сучасна українська література (журнал «Всесвіт»)
---	---

	художньою літературою та письменників та українських перекладачів в соціальних мережах, електронних виданнях (ін.). Екранізації вказаних творів (УС) Українські перекладачі Вітчизняні видання кримськотатарської літератури розділі творів. Екзистенційна література Літературний детектив на літературі. (ЕК) Біблійні мотиви (спокуси С. Кінга «Мораль». Порівняння роману Ф. М. Достоевського «Ідіот» Т. Халілова «До останнього подиху» (МЗ) Історія, художня культура
ПІДСУМКИ	
Учень (учениця) Предметні компетентності Знання пояснює відмінності зарубіжної літератури від української, світової літератури від національної; називає видатних представників вітчизняної перекладацької школи, визначає їхній внесок у розвиток українського суспільства; Діяльність розпізнає види перекладів, зокрема художнього, визначає їхні особливості; розкриває роль української перекладацької школи у формуванні сучасного читача; Цінності робить висновки щодо цінності класичної й сучасної літератури на підставі власного читацького досвіду; Ключові компетентності Спілкування державною мовою тлумачить поняття «світова література», «національна література», «художній переклад», «діалог культур»; Математична компетентність класифікує прочитані твори за ознакою «українська література – зарубіжна література», а також за національною належністю; Інформаційно-цифрова компетентність використовує цифрові технології для розширення кола читання; за допомогою цифрових технологій; Уміння вчитися користується літературознавчими словниками й довідниками; Ініціативність і підприємливість бере участь у виконанні завдань дослідницько-пошукового характеру;	Узагальнення і систематизація знань

виявляє лідерські якості у роботі в парах (групах) над проектом; Соціальна та громадянська компетентності аргументовано висловлює думку щодо актуальних суспільних питань, які знайшли відбиток у творах зарубіжної літератури останніх десятиліть; розуміє необхідність збереження і розвитку культурних надбань різних народів як рушійної сили національного і світового прогресу; усвідомлює важливість популяризації в соціумі вершинних надбань української перекладацької школи; Обізнаність та самовираження у сфері культури визначає особливості культури інформаційного суспільства (переваги й проблеми) та місце читання художньої літератури в ньому; усвідомлює роль художньої літератури і художнього перекладу в становленні та розвитку світової культури та формуванні культури сучасного суспільства і окремої особистості. Екологічна грамотність і здорове життя сприймає художню літературу як засіб укріплення духовного здоров'я особистості та нації; усвідомлює потребу збереження культурних надбань людства, необхідність читання творів вітчизняних і зарубіжних авторів.	
	Для вивч Й. В. Гете «Фауст» (один із мо Гійом Аполлінер, Р. М. Рільке, кожного автора за вибором учня

СПИСОК ТВОРІВ ДЛЯ ДОДАТКОВОГО ЧИТАННЯ
Для уроків позакласного читання і уроків із резервного часу
(за вибором учителя)

10 клас

Гамсун К. «Пан»
Гофман Е.Т.А. «Золотий горнець»
Діккенс Ч. «Пригоди Олівера Твіста», «Домбі і син» (1 твір за вибором учителя)
Лондон Джек «Мартін Іден»
Малларме С. «Квіти», «Привід», «Лебідь»
Меріме П. «Кармен»
Мопассан Г. «Пампушка»
Ремарк Е.М. «Три товариші»
Стендаль. «Червоне і чорне»
Теккерей В. «Ярмарок суєти»
Толстой Л. М. «Війна і мир» (уривки), «Анна Кареніна», «Хаджі-Мурат» (1 твір за вибором учителя)
Уеллс Г. «Країна сліпих», «Двері в стіні», «Коли Сплячий прокинеться», «Війна світів», «Невидимець» та ін. (1 твір за вибором учителя)
Фіцджеральд Ф. С. «Великий Гетсбі»
Чехов А. П. «Чайка», «Три сестри», «Вишневий сад», «Агрус», «Людина у футлярі» (1-2 твори за вибором учителя)

Сучасна література

Акутагава Р. «Слова Пігмея», «Расьомон», «Бататова каша», «Усмішка богів», «Сад» (1-2 твори на вибір)
Бойн Дж. «Хлопчик у смугастій піжамі»
Грін Д. «У пошуках Аляски», «Паперові міста»
Ріггз Р. «Дім дивних дітей»
Ровелл Р. «Елеанор і Парк»
Сімак К. «Двобій»
Селінджер Дж. «Над прірвою у житті»
Ягелло Й. «Шоколад із чилі»
Янсон Т. «Тато і море», «Наприкінці листопада»

Список відкритий для пропозицій громадськості.

11 клас

Айтматов Ч. «І понад вік триває день», «Плаха» (1 твір на вибір)
Булгаков М. О. «Дні Турбіних»
Бунін І. О. «Антонівські яблука», «Легке дихання», цикл «Темні алеї» (1 твір за вибором)
Гашек Я «Пригоди бравого вояка Швейка»
Гессе Г. «Гра в бісер», «Степовий вовк»
Гумільов М. С. Поезії (1-2 вірші за вибором)
Джойс Дж «Джакомо Джойс», «Дублінці»
Еліот Т. С. Поезії (1-2 вірші за вибором)

Елюар П. Поезії (1-2 вірші за вибором)
Єсенін С. Поезії (1-2 вірші за вибором)
Ільф І. А., Петров Є. П. «Дванадцять стільців»
Камю А. «Чума»
Кафка Ф. Притчі. «Лист до батька»
Купрін О. І. «Гранатовий браслет»
Мандельштам Й. Е. Поезії (1-2 вірші за вибором)
Гасклі О. «Дивний новий світ»
Хемінгуей Е. «Кішка на дощі»
Цветаєва М. І. Поезії (1-2 вірші за вибором)
Чапек К. «Війна з саламандрами»

Сучасна література

Алексієвич С. О. «Чорнобильська молитва»
Апдайк Дж. «Кролик розбагатів»
Барнз Дж. «Відчуття закінчення»
Борхес Х. «Дзеркало і маска»
Бредбері Р. Оповідання (1-2 за вибором учителя)
Гелпрін М. «Свіча горіла»
Дюрренматт Ф. «Фізики»
Еко У. «Ім'я троянди»
Зюскінд П. «Голуб»
Йонеско Е. «Голомоза співачка»
Кавабата Я. «Німий»
Кіз Д. «Квіти для Елджернона»
Кізі К. «Політ над гніздом зозулі»
Кобо Абе «Людина-коробка»
Коельо П. «Алхімік»
Кортасар Х. «Поза часом»
Кундера М. «Нестерпна легкість буття»
Ле Гуїн У. «Ті, хто покидають Омелас»
Лем С. Соляріс
Маркес Г. «Сто років самотності»
Мураками Х. Хроніка заводного птаха
Павич М. «Хозарський словник», «Зоряна мантия», «Дамаскин»
Памук О. «Мене називають Червоний»
Райнсмар К. «Останній світ»
Саган Ф. «Привіт, смутку», «Трохи сонця в зеленій воді»
Стругацькі А. і Б. «Важко бути богом»
Фаулз Дж. «Волхв», «Хмара»
Фріш М. «Санта-Крус». «Андорра», «Біографія»

Список відкритий для пропозицій громадськості.

СПИСОК ТВОРІВ ІЗ ЛІТЕРАТУРНОГО КРАЄЗНАВСТВА

10 клас

1. Гославський М. Поема «Поділля».
2. Івашкевич Я. Цикл «Вірші з Києва».
3. Купала Я. Вірші «Україна», «Пам'яті Шевченка». Поема «Тарасова доля».
4. Лободовський Ю. Збірки поезій «Кінь отамана Лободи», «Золота грамота», вірші «Пісня про Україну», «Полісся», «Волинські думи», «Т.Шевченко», поема «Похвала Україні».
5. Міцкевич А. Цикл «Кримські сонети».
6. Паустовський К. Г. «Золота троянда». Нарис «Біла Церква»
7. Шолом-Алейхем. Романи «З ярмарку», «Мандрівні зірки».

11 клас

1. Ахматова А. А. Твори про Київ (цикл «З першого Київського зошита»).
2. Законников С. І. «Бережи себе, Україно!».
3. Маяковський В. В. «Київ».
4. Парандовський Я. «Алхімія слова».
5. Рільке Р. М. «Про паломництво» («Книга годин», II ч.), «Пісня про Правду».
6. Целан Пауль. «Осокорі, ти в п'яті сивієш...», «Зима» та інші поезії.
7. Шульц Б. «Птахи», «Цинамонові крामниці».

Список відкритий для пропозицій громадськості.

Науково-методична література для вчителя

Нормативні документи

1. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти ([Постанова Кабінету Міністрів України](#) від 23. 11. 2011 р. [№ 1392](#)) // Інформаційний збірник та коментарі Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України. – 2012. – № 4-5. – С. 3-56; [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-п>.
2. Концепція Нової української школи [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednyaua-sch-2016/koncepciya.html>

Монографії, посібники, словники, довідники

1. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. [за ред. М. Зубрицької]. – Львів, 2001.
2. Бандура О. Теорія літератури в тезах, дефініціях, таблицях: Навчальний довідник / О. Бандура, Г. Бандура. – К., 2008.
3. Блум Г. Західний канон: книги на тлі епох / Г. Блум; [пер. з англ. під загальною редакцією Р. Семківа]. – К., 2007.
4. Венгеров Л. Зарубіжна література. 1871 – 1973. Огляди і портрети / Л. Венгеров. – К., 1974.
5. Волошина Н. Й. Наукові основи методики літератури: Посібник / Н. Й. Волошина, О. М. Бандура, О. А. Гальонка та ін.; [за ред. Н. Й. Волошиної] – К., 2002.
6. Волощук Е. Технэ майевтике: Теория и практика анализа литературного произведения / Е. Волощук, Б. Бегун // Тема. – 1997. – № 1–2.
7. Галич О. А. Теорія літератури: підручник для студ. філол. спец. вищ. навч. закладів / О. А. Галич, В. М. Назарець, Є. М. Васильєв. 4-те вид., стереотип. – К., 2008
8. Давиденко Г. Й. Історія зарубіжної літератури ХХ ст. : навчальний посібник / Г. Й. Давиденко, Г. М. Стрельчук, Н. І. Гринчак. – К., 2011.
9. Денисова Т. Історія американської літератури ХХ століття : навч. посібник / Т. Денисова. – К., 2012.
10. Дичківська І. Інноваційні педагогічні технології / І. Дичківська. – К., 2004.
11. Зарубіжна література ХІХ століття: посібник [за ред. О. М. Ніколенко, В. І. Мацапури]. – К., 1999.
12. Зарубіжна література ХХ століття: Посібник [за ред. О. М. Ніколенко, Т. М. Конєвої]. – К., 1998.
13. Затонский Д. В. В наше время : книга о зарубежных литературах ХХ века / Д. В. Затонский. – М., 1979.
14. Затонский Д. В. Зеркала искусства : статьи о современной литературе / Д. В. Затонский. – М., 1975.
15. Затонский Д. В. Искусство романа и ХХ век / Д. В. Затонский. – М., 1973.
16. Затонский Д. В. Франц Кафка и проблемы модернизма: учебное пособие: издание 2-е, исправленное / Д. В. Затонский. – М., 1972.
17. Затонский Д. Модернизм и постмодернизм. Мысли об извечном коловращении изящных и не изящных искусств / Д. В. Затонский. – Харьков, 2000. – 259 с.
18. Зубрицька М. Ното legens: читання як соціокультурний феномен / М. Зубрицька. – Львів, 2004.
19. Ильин И. П. Постмодернизм от истоков до конца столетия: эволюция научного мифа / И. П. Ильин. – М., 1998.

20. Ісаєва О. О. Вивчення літератури в цифрову епоху: про реалії сьогодення і перспективи в майбутньому / О. О. Ісаєва // Всесвітня література в школах України. – 2016. – № 1 (415).
21. Ісаєва О. О. Вивчення літератури під час гібридної війни / О. О. Ісаєва // Зарубіжна література. – 2017. – № 21 (774).
22. Ісаєва О. О. Теорія і технологія розвитку читацької діяльності старшокласників у процесі вивчення зарубіжної літератури : монографія / О. О. Ісаєва. – К., 2003.
23. Ісаєва О. О. Формування сучасного читача засобами медіаосвіти / О. О. Ісаєва // Всесвітня література в сучасній школі. – 2013. – № 2.
24. Ісаєва О. О. Чи буде особистість майбутнього Homo legens? / О. О. Ісаєва // Дивослово. – 2014. – № 4(685).
25. Ісаєва О. О. Читацькоцентрична парадигма вивчення літератури в школі// ШБЩ. – 2016. – № 5.
26. Ісаєва О. О. Організація та розвиток читацької діяльності школярів при вивченні зарубіжної літератури: Посібник для вчителя / О. О. Ісаєва. – К., 2000.
27. Історія зарубіжної літератури ХХ ст.: навчальний посібник / В. І. Кузьменко, О. О. Гарачковська, М.В. Кузьменко та ін. – К., 2010.
28. Кичук Н. Формування творчої особистості вчителя / Н. Кичук. – К., 1991.
29. Клименко Ж. В. Шкільний курс «Зарубіжна література» як чинник формування української національної ідентичності учнів // Всесвітня література в школах України. – 2016. – № 7/8.
30. Клименко Ж. В. Компаративний підхід до викладання літератури в школі /Ж. В. Клименко // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. – 2010. – № 12.
31. Клименко Ж. В. Науково-методичний лекторій для вчителя світової літератури «Специфіка вивчення перекладних художніх творів у старших класах загальноосвітньої школи» : Лекції 1–22 // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. – 2009. – № 11; 2010 – №№ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 10; 2011 – №№ 1, 3, 4, 5, 11/12; Всесвітня література в сучасній школі. – 2012. – №№ 1, 5, 10; 2013 – №№ 1, 2; Всесвітня література в школах України. – 2014. – № 7 – 8; 2015 – №№ 3, 6, 12.
32. Клименко Ж. В. Теорія і технологія вивчення перекладних художніх творів у старших класах загальноосвітньої школи / Ж. В. Клименко. – К., 2006.
33. Клименко Ж. В. Формування компаративістської компетентності учнів у процесі вивчення світової літератури / Ж. В. Клименко// Всесвітня література в середніх навчальних закладах України – 2011. – № 6.
34. Ковбасенко Ю. І. Вивчення біографічних відомостей про письменника як методична проблема/ Ю. І. Ковбасенко // Постметодика. – Полтава. – 2006. – № 6 (70).
35. Ковбасенко Ю. І. Використання тестових технологій у процесі вивчення української та зарубіжної літератури в загальноосвітніх навчальних закладах/ Ю. І. Ковбасенко // Зарубіжна література в навчальних закладах. – К. – 2008. – № 2.
36. Ковбасенко Ю. І. Г. Флобер «Пані Боварі». А. Доде. Цикл творів про Тартарена: матеріали до уроків літератури. 10 клас / Ю. І. Ковбасенко // Відродження. Мови, літератури, історія народів України у національних школах. – К., 1994.
37. Ковбасенко Ю. І. Життєвий і творчий шлях Ф. Достоєвського. «Злочин і кара» як філософський поліфонічний соціально-психологічний роман / Ю. І. Ковбасенко // Зарубіжна література. – К. – 2010. – № 26.
38. Ковбасенко Ю. І. Література постмодернізму: штрихи до портрету/ Ю. І. Ковбасенко // Acta Neophilologica. – 2009. – XI. – Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie.

39. Ковбасенко Ю. І. Літературний канон і курикулум літературної освіти: світовий досвід і український шлях (ч. I – світовий досвід) / Ю. І. Ковбасенко // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України, 2011. – № 9.
40. Ковбасенко Ю. І. Світова література: штрихи до історико-літературного портрета. Франц Кафка. Джеймс Джойс / Ю. І. Ковбасенко // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. - 2011. – № 7–8.
41. Ковбасенко Ю. І. Поглиблене вивчення літератури і новітні педагогічні вимірювання / Ю. І. Ковбасенко // Вітчизняна філологія: теоретичні та методичні аспекти вивчення. – Вип. 5. – Черкаси, 2015.
42. Куцевол О. М. Методика викладання української літератури (креативно-інноваційна стратегія) / О. М. Куцевол. – К., 2009.
43. Лексикон загального та порівняльного літературознавства [за ред. А. Волкова]. – Чернівці, 2011.
44. Літературознавча енциклопедія: у 2-х томах [автор-укладач Ю. І. Ковалів]. – К., 2007.
45. Літературознавчий словник-довідник / Р. Т. Гром'як, Ю. І. Ковалів та ін. – К., 1997.
46. Матвіїшин В. Г. Український літературний європеїзм / В. Г. Матвіїшин. – К., 2009.
47. Мацевко-Бекерська Л. В. Методика викладання світової літератури: Навчально-методичний посібник / Л. В. Мацевко-Бекерська. – Львів, 2011.
48. Методика преподавания литературы [под ред. О. Богдановой]. – М., 2000.
49. Мірошніченко Л. Ф. Методика викладання світової літератури в середніх навчальних закладах: підручник / Л. Ф. Мірошніченко – К., 2010.
50. Мірошніченко Л. Ф. Зарубіжна література. Позакласні заходи. 9-11 кл. : Посібник для вчителя / Л. Ф. Мірошніченко, Ю. М. Дишлюк. – Харків, 2004.
51. Мойсеїв І. Зарубіжна література в людинотворчому вимірі / І. Мойсеїв. – К, 2003.
52. Моклиця М. Модернізм у творчості письменників ХХ ст. Зарубіжна література / М. Моклиця. – Луцьк, 1999.
53. Моклиця М. Основи літературознавства: посібник для студентів / Марія Моклиця. – Тернопіль, 2002.
54. Наливайко Д. С. Искусство: направления, течения, стили / Д. С. Наливайко. – К., 1981.
55. Наливайко Д. С. Про співвідношення «декадансу», «модернізму», «авангардизму» / Д. С. Наливайко // Слово і час. – 1997. – № 11–12.
56. Наукові основи методики літератури [за ред. Н. Волошиної]. – К., 2002
57. Ніколенко О. М. Сучасний урок зарубіжної літератури: посібник. 5–11 класи / О. М. Ніколенко, О. М. Куцевол – К., 2003.
58. Ніколенко О. М. Літературні епохи, напрями, течії / О. М. Ніколенко, В. І. Мацапура. – К., 2004.
59. Ніколенко О. М. Зарубіжна література: Тести: посібник / О. М. Ніколенко, О. В. Орлова, Т. М. Конєва. та ін. – К., 2007.
60. Ніцше Ф. Так казав Заратустра. Жадання влади / Ф. Ніцше [пер. з нім. А. Онішка, П. Тарашука]. – К., 2003.
61. Нямцу А. Е. Основы теории традиционных сюжетов / А. Е. Нямцу. – Черновцы, 2003.
62. Оліфіренко С. М. Мандрівка Інтернет-сторінками зарубіжної літератури: Посібник для вчителів і учнів 8–11 класів / С. М. Оліфіренко – К., 2007.

63. Ортега-и-Гасет Х. Дегуманизация искусства / Х. Ортега-и-Гасет // Самосознание европейской культуры XX века: Мыслители и писатели Запада о месте культуры в современном обществе. – М., 1991.
64. Павличко С. Д. Зарубіжна література: дослідження та критичні статті. – К., 2001.
65. Пасічник Є. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах / Є. Пасічник. – К., 2000.
66. Пахаренко В. І. Основи теорії літератури / В. І. Пахаренко. – К., 2009.
67. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: науково-методичний посібник [за ред. О. І. Пометун]. – К., 2004.
68. Професія – вчитель літератури: Словник-довідник [упор. Т. Чередник]. – Тернопіль, 2009.
69. Ситченко А. Л. Навчально-технологічна концепція літературного аналізу : монографія / А. Л. Ситченко. – К., 2004.
70. Ситченко А. Навчально-технологічна концепція літературного аналізу / А. Ситченко. – К., 2004.
71. Ситченко А. Л. Методика викладання літератури: термінологічний словник [за ред. А. Л. Ситченко] / А. Л. Ситченко, В. І. Шуляр, В. В. Гладішев. – К., 2008.
72. Словник художніх засобів і тропів [автор-укладач В. Ф. Святовець]. – К., 2011.
73. Стайн Дж. Сучасна драматургія в теорії та театральній практиці: в 3 книгах / Дж. Стайн. – Львів, 2003.
74. Сучасна літературна компаративістика: стратегії і методи. Антологія [за заг. ред. Д. С. Наливайка]. – К., 2009.
75. Таранік-Ткачук К. В. Від Вітмена до Маркеса: Матеріали до уроків зарубіжної літератури / К. В. Таранік-Ткачук. – Тернопіль, 2005.
76. Таранік-Ткачук К. В. Стилiстичний аналіз художнього твору на уроках зарубіжної літератури / К. В. Таранік-Ткачук. – К., 2008.
77. Ткаченко А. О. Мистецтво слова. (Вступ до літературознавства): підручник для гуманітаріїв / А. О. Ткаченко. – К. : Правда Ярослави́чів, 1997. – 448 с.
78. Чижевський Д. І. Порівняльна історія слов'янських літератур / Д. І. Чижевський. – К., 2005.
79. Шалагінов Б. Б. Зарубіжна література від античності до початку XIX сторіччя: Історико-естетичний нарис / Б. Б. Шалагінов. – К., 1994.
80. Шалагінов Б. Б. Шлях Гете. Життя, філософія, творчість: Посібник для вчителя / Б.Б. Шалагінов. – Харків, 2003.
81. Штейнбук Ф. М. Методика викладання зарубіжної літератури в школі: Навчальний посібник / Ф. М. Штейнбук. – К., 2007.

Періодичні фахові видання

1. Всесвіт: фаховий журнал світової літератури. – К. : Видавничий дім «Всесвіт»: <http://vsesvit-journal.com>
2. Всесвітня література в сучасній школі: науково-методичний журнал Міністерства освіти і науки України. – К. : РА «Освіта України».
3. Всесвітня література в школах України: науково-методичний журнал Міністерства освіти і науки України. – К.: Педагогічна преса.
4. Зарубіжна література в школах України: науково-методичний журнал. – К. : Антросвіт: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/zlvsh/index

5. Вікно в світ. Зарубіжна література: наукові дослідження, історія, методика викладання: науково-методичний журнал. – К. : Незалежний центр наукових досліджень зарубіжної літератури.
6. Всесвітня література та культура: науково-методичний журнал. – К. : Антросвіт.
7. Зарубіжна література: науково-методична газета. – К. : Шкільний світ: <http://literatura@1veresnya.com.ua>
8. Зарубіжна література в школі: науково-методичний журнал. – Харків: Основа.
9. Слово і Час: науково-теоретичний журнал. – К.: Національна академія наук України, Інститут літератури імені Тараса Шевченка, Національна спілка письменників України: <http://www.slovoichas.in.ua>

Сайти бібліотек

1. Бібліотека світової літератури – оригінали та переклади (Library of the world literature – original texts and translations): <http://ae-lib.narod.ru>.
2. Державна бібліотека України для юнацтва: <http://www.4uth.gov.ua/>
3. Національна бібліотека України для дітей: www.chl.kiev.ua/.
4. Національна парламентська бібліотека України: <http://www.nplu.org/>
5. Львівська обласна бібліотека для дітей : <http://kazkar.at.ua/lodb.org.ua/>
6. Електронна бібліотека української літератури (зарубіжна література): <http://ukrlib.com>.
7. Бібліотека українського центру: <http://ukrcenter.com>.
8. Дитячий сайт «Казкар»: <http://kazkar.at.ua/>